

SISUKORD

1. ÜLDOSA, DETAILPLANEERINGU KOOSTAMISE ALUSED.....	3
1.1. Lääne maakonna üldisloomustus.....	4
1.2. Nõva valla üldisloomustus ja olukorra analüüs.....	5
1.3. Uus- Pagari maaüksuse üldisloomustus	26
2. KRUNDIJAOTUSPLAAN, KRUNDI HOONESTUSALA.....	30
3. PLANEERITUD KRUNDI EHTUSÕIGUSED.....	31
3.1. Krundi kasutamise sihtotstarve.....	31
3.2. Hoonete suurim lubatud arv krundil.....	31
3.3. Hoonete lubatud suurim ehitusalune pindala.....	31
3.4. Hoonete suurim lubatud kõrgus.....	31
4. JUURDEPÄÄS KRUNDILE JA LIIKLUSKORRALDUSE PÕHIMÕTTED.....	32
5. HALJASTUSE JA HEAKORRASTUSE PÕHIMÕTTED.....	33
6. EHTISTEVAHELISED KUJAD.....	33
6.1. Hoonete tulepüsivusklassid	33
6.2. Tuletõrje välisveevarustus.....	34
7. TEHNOVÕRKUDE JA –RAJATISTE PAIGUTUS.....	34
7.1. Elektrivarustus.....	34
7.2. Veevarustus.....	35
7.3. Kanalisatsioon.....	35
7.4. Küte.....	35
7.5. Side.....	36
8. KESKKONNATINGIMUSTE SEADMINE PLANEERINGUGA KAVANDATU ELLUVIIMISEKS, KESKKONNAKAITSE ABINÕUD.....	36
9. OLULISEMAD ARHITEKTUURINÕUDED EHTISTELE.....	37
10. SERVITUUTIDE VAJADUS.....	38
11. KURITEGEVUSE RISKE VÄHENDAVATE NÕUETE JA TINGIMUSTE SEADMINE.....	39

11.1. Elukeskkonna kujundamine ja kuritegevus.....	39
11.2. Kuus põhimõtet kuritegevuse ohjeldamiseks.....	40
11.3. Hoonete ümbruse kujundamine.....	42
11.4. Eluruumide turvalisus.....	44
11.5. Eluhoonete turvaplaneerimine.....	45
11.6. Ehitustööd.....	47

12. MUUD SEADUSEST TULENEVAD KINNISOMANDI KITSENDUSED.....48

SELETUSKIRJA LISAD

1. Nõva Vallavalitsuse otsus nr. 29, 18. dets. 2003 „Detailplaneeringu algatamine Uus- Pagari kinnistul nr. 17877“.
2. Uus-Pagari kinnistu detailplaneeringu lähteülesanne, 09. 02. 2004. a.
3. Väljavõte ajalehest Lääne Elu, 06. 01. 2004; Uus- Pagari kinnistu nr. 17877 detailplaneeringu algatamise teade.
4. Uus- Pagari detailplaneeringu eskiislahenduse tutvustus ja arutelu 03. märtsil 2004.
5. Uus- Pagari katastriüksuse geodeetiline alusplaan.
6. Aerofoto Uus- Pagari kinnistu ümbrusest koos kinnistute piiridega, Uus- Pagari kinnistu andmed (Info Maa- ameti kodulehelt)- kokku kolmel lehel.
7. Nõva küla tiheasustusala skeem.
8. Lähima alajaama asukoha skeem.
9. Uus- Pagari maaüksusel 19. 11. 2003 teostatud geoloogilised uurimustööd, töö nr. 637. Koostaja AS Keila Geoloogia, 2003.

FOTOTABEL

JOONISED

1. Situatsiooniskeem	DP 1	M 1 : 15000
2. Tugiplaan	DP 2	M 1 : 500
3. Krundijaotusplaan, sihtotstarbed	DP 3	M 1 : 500
4. Ehitusõiguse plaan, keelualad	DP 4	M 1 : 500
5. Tehnovõrkude plaan	DP 5	M 1 : 500
6. Liiklusskeem, haljastus	DP 6	M 1 : 500

SELETUSKIRI

1. ÜLDOSA, DETAILPLANEERINGU KOOSTAMISE ALUSED

Käesolev Uus- Pagari maaüksuse detailplaneering on valminud OÜ Mauren tellimusel ja selle koostas K. Enno Arhitektuuribüroo OÜ 2004. aasta märtsis.

Detailplaneeringu ülesandeks on kavandada planeeritava maa- ala hoonestusplaan, tagada antud maa- ala reaalselt parim võimalik elukeskkond ja selle edaspidise pikaajalise ja säästva kasutamise planeerimine. Detailplaneering on antud maa- alal lähemate aastate ehitustegevuse ja maakasutuse aluseks.

Nõva valla Infolehes nr. 1, jaanuar 2004 on avaldatud Nõva valla volikogu istungi otsus: Algatada detailplaneeringu koostamine Uus- Pagari kinnistul nr. 17877. Detailplaneeringu eesmärk on maa kruntideks jagamine ja ehitusõiguse ning hoonestustingimuste määramine.

Planeeritav ala suurusega 3,7 ha asub Lääne maakonnas Nõva vallas Nõva külas Nõva vallakeskusest ca 0,5 kilomeetri ja maakonnakeskusest Haapsalust 49 km kaugusel. Planeeritava maa- ala nimetus on „Uus- Pagari“, katastriüksuse number 53101:001:0088, kinnistu number 17877, katastriüksus on registreeritud 14. juulil 2003. a.

Geodeetilise mõõdistuse on Uus- Pagari maaüksusel teostanud OÜ Eramaake, tegevuslitsents nr. 243 Ma-k 27.08.1996 EG 10126564-0001. Katastriüksuse plaan on koostatud veebruaris 2004. a., mõõdistajad Hanno Remmel, Erki Pung.

Maa- ala ei ole elektrienergiaga varustatud. Samuti puuduvad maa- alal joogivee saamise võimalus, kanalisatsioonisüsteemid ning sidetrassid. Maa- ala on hoonestamata.

Planeeringualal ega ala vahetus läheduses ei ole kehtivaid detailplaneeringuid.

Detailplaneeringu koostamisel on lähtutud Nõva valla poolt väljastatud Uus- Pagari kinnistu detailplaneeringu lähteülesandest, Nõva valla arengukavast 2004- 2006, Nõva valla ehitusmäärusest (25.03.2003), kogutud informatsioonist ja Eesti Vabariigis kehtivatest seadustest ning õigusaktidest.

Planeeringu eesmärgiks on:

- maa- ala optimaalne jagamine väikeelamute ehitamiseks
- vajalike tehnovõrkude- juurdepääsuteede piirangualade määratlemine
- maa sihtotstarbe muutmine
- ehitusõiguse seadmine

Koostajad

Töö koostasid arhitekt- planeerija Kaie Enno ja keskkonnaekspert Lea Vaher.

1.1. Lääne maakonna üldiseloostus

Läänemaa paikneb Lääne- Eesti madalikul. Territoriaalne suurus on 2394 km² moodustades 5,3 % Eesti üldpindalast. Asub Läänemere idaranniku lubjarikaste kivimite piirkonnas. Lääne-Eesti madaliku piires eraldatakse kaheksat eriilmelist maastikuüksust, mille tingib pinnamoe, setete, mulla, taimkatte, veestiku ja inimtegevuse vastastikune sõltuvus. Põhjaosa ilmestab Nõva- Vihterpalu piirkond soode ja vähese asustusega, lõunaosa Limnamere luited ja Palivere moreenkõrgendikud. Suuremad saared on Vormsi ja Osmussaare.

Hilisjääajast alates on madalik kaetud veega ja 10 000 aastase taandumise käigus on meri korduvalt peale tunginud, sellest ka vastav ulatuslik pinnavorm- meretasandik. Mere taganemisega seostub otseselt ka turbasoode areng Läänemaal, st madalveeliste laguunide kinnikasvamisel tekkivat madalsood, millest hiljem kujuneb vihmaveetoimeline kõrgsoo ehk raba.

Peamiseks maavaraks tuleb lugeda paekivi. Valdavalt katab paekivi vaid 10 – 20 cm paksune pinnakate, paiguti ulatub see aga üle 10 m.

Mere tegevuse teeneks tuleb lugeda ka Läänemaa mullastiku kujunemine. Varem laialt levinud puisniidud ja looduslikud rohumaad on peamiselt läinud sajandil üles haritud, hiljem paljud neist võsastunud.

Ülekaalus on rannikumullad, leostunud ja leetjad gleimullad. Viimased on valdavalt ülekaalus metsades. Läbi metsade ja üle niitude väänleb Läänemaa suurim jõgi - Kasari ehk Teenuse jõgi. Lõuna pool asuvad aga Nõva ja Vihterpalu jõed.

13. sajandi esimesel poolel oli Läänemaa suur maakond 7 kihelkonna ja 1900 adramaaga. Läänemaast olid suuremad Virumaa, Saaremaa ja Järvamaa, arvatavasti ka Sakala ja Ugandi. Taani hindamisraamatus on Läänemaad nimetatud Rotelewich, Henriku Liivimaa kroonikas ladinapäraselt Rotalia. Henriku kroonikas on Läänemaa nimeks veel Maritima.

Maakonnas on 11 valda ja Haapsalu eraldi administratiivse üksusena. 2002. aasta seisuga elab Läänemaal 29 971 inimest, neist Haapsalus 12 450.

Haapsalu on ka suurim Läänemaa linn, Lihula on suuruselt teine.

Külastades Haapsalut, Läänemaa ajaloolist keskust, leiad siit palju vaatamisväärsset.

1279. a. asutatud linnas on jälgi ainulaadsest piiskopilinnusest, kaunis meri, kenad puitelamud. Siin on mitmed ravisutused, mille on kuulsaks teinud Haapsalu ravimuda. Haapsalus on kuus kirikut - kogudust.

Läänemaal on 22 kooli, neist 6 asub Haapsalus.

Meelelahutus on koondunud Haapsallu, siin asub moodne veekeskus, kultuurikeskus, spordikeskus ja hea staadion. Suuremad üritused toimuvad Läänemaal suvel, siis on ka rahva aktiivsus suurem. Talvel mähkub linn ja maa lumme ning kevade ootusse.

1. 2. Nõva valla üldiseloostus ja olukorra analüüs

Geograafiline asend

Nõva vald on Eesti mandriosa valdadest väikseim, Lääne maakonna kirdepoolseim vald, naabervallad on lõuna suunas Oru vald ja läänes Noarootsi vald, idas asub aga Harju maakonna Padise vald.

Nõva valla territooriumil paikneb 8 küla: Nõva, Rannaküla, Variku, Vaisi, Nõmmemaa, Hindaste, Tusari ja Peraküla. Külade kaugus vallakeskusest on kuni 17 km.

Läänemaal oli Rahvastikuregistri andmetel (01. 07. 2002) elanikke kokku 29 971, neist Nõva vallas 498.

Seisuga 01. 01. 2004 elas Nõva vallas 483 ja Nõva külas neist 150 elanikku.

Nõva valla keskus on Nõva küla, mis asub Lääne maakonna keskusest Haapsalust 48 km kaugusel ja Tallinnast 81 km kaugusel.

Nõva valla pindala on 129,6 km².

Looduskeskkond

Pinnamood, mullastik, maakasutus, loodusvarad. Nõva vald asub looduslikult Lääne-Eesti madalikul, on tasase pinnamoega, hõlmab suuri soolaamasid, mitmeid väikejärvi, ulatuslikke metsamassiive ja liivarandasid. Rannikuala on liigestatud rannavallide ja rannaluidetega.

Muldade lähtekivimiks on mitmesuguse päritoluga liivad. Enam on levinud gleimullad, kuid leidub ka tallamise suhtes tundlikke leedemuldadeid. Palju leidub soomuldadeid. Mullad on kivised ja väga kivised, põllumuldade boniteet suures osas madal.

Nõva valla üldpindalast on metsamaad 39% ja haritavat maad 5%. Suur osa põllumajandusmaast seisab kasutamata.

Tabel 1. Kõlvikuline struktuur Nõva vallas seisuga 01.01.2003

Kõlvik	Pindala (ha)
Haritav maa	659,25
Looduslik rohumaa	546,70
Metsamaa	4999,29
Õuema	35,65
Muu maa	6719,33
Kokku	12 960,22

Maakatastris on seisuga 01.01.2003 registreeritud 74% valla üldpindalast. Sellest 4999 ha ehk 52% moodustab metsamaa, 1206 ha põllumajandusmaa, 660 ha haritav maa ja 54,6 ha looduslik rohumaa. Metsamaast 28% on erasektori kasutada, 72% haldab Riigimetsa Majandamise Keskuse Piirsalu metuskond.

Tabel 2. Maakasutus Nõva metsandiku (kvartalid 110–225) lõikes

Pindala kokku (ha)	Looduslik rohumaa (ha)	Metsamaa Kokku (ha) sh puistud (ha)		Sood (ha)	Veed (ha)	Teed (ha)	Ehitised (ha)	Muu maa (ha)	Metsamaa üldtagavara (tm)
5255,5	146,2	2370,0	2329,6	2220,0	316,2	37,3	2,1	136,7	225 942

Nõva valla piires on viis vabariiklikusse maardlate registrisse kantud maardlat: Variku (ehitusliiv- ei kaevandata juba aastaid), Hindaste (ehitusliiv), Leedissoo (vähelagunenud turvas), Leedissoo ja Suursoo maardlad (hästilagunenud turvas).

Liiva ja kruusa kaevandatakse vähesel määral oma tarbeks.

Veestik

Põhjavesi pärineb ordoviitsiumi ja ordoviitsiumi- kambriumi veekihtidest. Põhjavee ressurss ületab vee tarbimismahu.

Valla maadel on hulk väikejärvi: Veskijärv, Hindaste järv, Lepaaugu järv, Toatse järved, Mustjärv.

Jõgedest on suurimad Soome lahe vesikonda kuuluvad Nõva jõgi ja Veskijõgi.

Taimestik, loomastik, seenestik

Taimkate on mitmekesine, liigirikkad niidud ja madalsood vahelduvad liigivaeste rabadega.

Oma eripära tõttu on siinsed ulatuslikult soostunud ja kehvadel läbiuhutud mereliivadel kasvavad metsad teiste Eesti metsade hulgas liigitatud Vihterpalu- Nõva metsade valdkonda. Metsad on tuntud ka tuleohtlikkuse poolest. Silmailu pakuvad muu hulgas vanad rannamännid ja Peraküla jugapuud.

Loomastik on liigirohke. Siin leidub sobivaid metsa- ja sooalasid põtradele, karudele, ilvestele, huntidele, metssigadele ja valgejänestele. Avamaastikel võib kohata halljäneseid, metskitsi, mutte, siile. Kiskjalistest elavad piirkonnas veel rebane, kährlikkoer, kärp, nirk, mink, tuhkur, metsnugis, mäger, saarmas. Ohtralt leidub selliseid pisiimetajaid nagu mügri, uruhiir, kaelushiir, juttuselghiir, karihiir. Nahkhiirtest võib näha suursõõra, põhja- nahkhiirt ja veelendlast.

Olulisemad lindude pesitsusalad kuuluvad kaitsealade ja Natura 2000 võrgustiku hulka. Vanades metsades elutsevad sellised häirimise suhtes tundlikud linnuliigid nagu must-toonekurg, kassikakk, karvasjalg- kakk, metsis jt.

Arktiliste lindude rändetee kulgeb üle valla põhjaosa. Suurearvulised rändajad on aulid, sõtkad, vaerad, lagled, haned. Kuna talvel on rannikumeri jäävaba ja siin leidub piisavalt kala ja söödavat rannakarpi, on see oluline peatumis- ja talvitumispaiik talvituvatele lindudele. Suvel sulgimise ajal on merel näha hahkasid, kaure, sõtkaid, vaeraid, kormorane.

Roomajatest on esindatud rästik, nastik, vaskuss, kivisisalik ja arusisalik. Kahepaiksetest elavad Nõva vallas harilik kärnkonn, juttuselg- kärnkonn, rabakonn, rohukonn, tiigikonn, tähnikesilik.

Rannikumeres elavad kalanduslikult olulised liigid lest, räim ja kilu. Leidub ka sellised kalaliike nagu siig, angerjas, ahven, vimb, särg, säinas, tuulehaug jt.

Veskijärves elutsevad ahven, latikas, särg, roosärg, haug; Hindaste järves aga ahven, särg, haug, koger, linask. Nõva jõgi on oluline forellide kudemisala, kevadise suurvee ajal tulevad siia ka teib, vimb, säinas, haug. Sügiseti tulevad Nõva jõkke ja Veskijõkke jõesilm ja luts. Nõva jões ja Veskijões elab ka jõevähk.

Eraldi uurimusi on läbi viidud Nõva kandi seenestiku liigilise koostise ja saagikuse määramiseks, kõige saagikamateks osutusid pilvik, liivtatik, soopilvik, kitsemampel, männiriisikas.

Looduskaitse

Nõva valla piiresse jääb osaliselt kolm kaitseala - Nõva maastikukaitseala, Läänemaa Suursoo maastikukaitseala ja Leidissoo looduskaitseala. Aastal 1997 moodustati Loode-Eesti omapäraste rannamaastike ja taimekoosluste kaitseks Nõva maastikukaitseala, siin kasvavad muu hulgas kaitsealused taimeliigid lääne- mõõkrohi, rand- ogaputk, ligi 1/3 Eesti käpaliste liikidest jt.; loomaliikidest apteegikaan, kassikakk, sookurg, metsis jt.

Läänemaa Suursoo maastikukaitseala moodustati 1998 sookaitsealana ja 2002. aastal moodustati Leidissoo looduskaitseala Sendri soo ja Leidissoo raba maastikukompleksi ning seal levivate liigivaeste ja ka liigirikaste lagemadalsoode kooslustes esinevate kaitsealuste liikide elupaikade kaitseks. Loodusreservaate valla territooriumil ei ole.

Valla põhjapiiril on rahvusvaheliselt tähtis linnuala ehk IBA- ala: Riguldi- Rannaküla mereosa (14 260 ha).

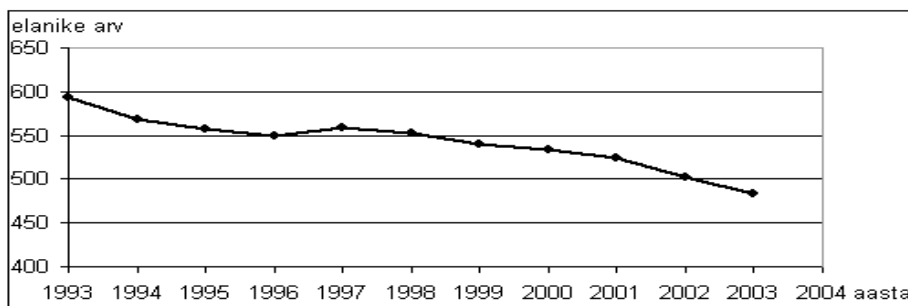
Kavandatavasse NATURA 2000 võrgustikku on planeeritud Nõva- Osmussaare ja Suursoo- Leidissoo linnu- ja loodushoiualad.

Kaitsealuseid üksikobjekte on Nõva vallas registreeritud 8 (näiteks Hindaste kiviülv, Linamaa kivi I ja II Nõmmemaa külas jt), 2 on veel kinnitamisel (Toomanina neugrundibretša Rannakülas ja Sarapiku kivi Hindastes).

Planeeritav Uus- Pagari maaüksus ei jää kaitsealadele ega nende vahetusse lähedusse, küll jääb ta aga kaudselt nende mõjupiirkonda.

Rahvastik

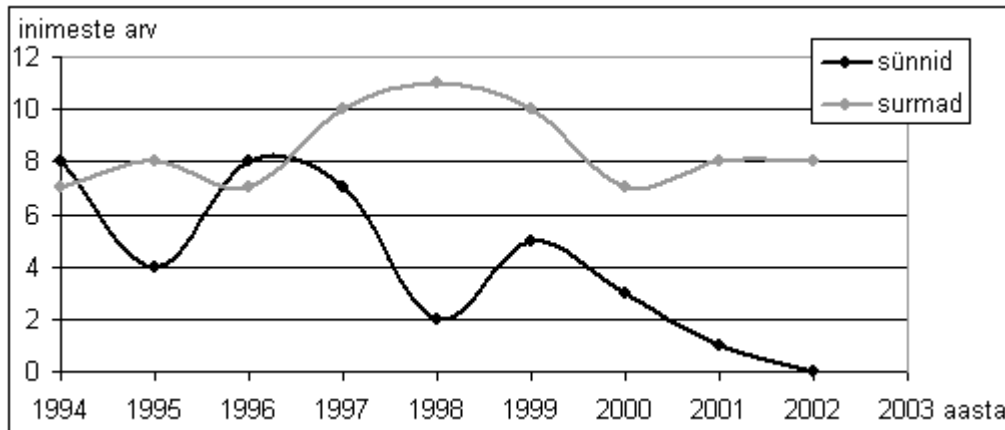
Rahvaarv, sooline ja vanuseline koosseis Valla elanike arv seisuga 01.01.2003 on 484, neist mehi 248 ja naisi 236. Alaliste elanike arv on viimase kümne aasta jooksul stabiilselt vähenenud (joonis 1). Kahanenud on ka majapidamiste arv, nt 1993. aastal oli vallas 244 majapidamist, 5 aasta pärast, s.o aastal 1998 – 227, 10 aasta pärast – aastal 2003 – 220 majapidamist (andmed on esitatud 1. jaanuari seisuga). Elanike arvu vähenemisel on kaks põhjust – negatiivne loomulik iive ja negatiivne mehhaaniline iive.



Joonis 1. Nõva valla elanike arv aastatel 1993–2003 1. jaanuari seisuga.

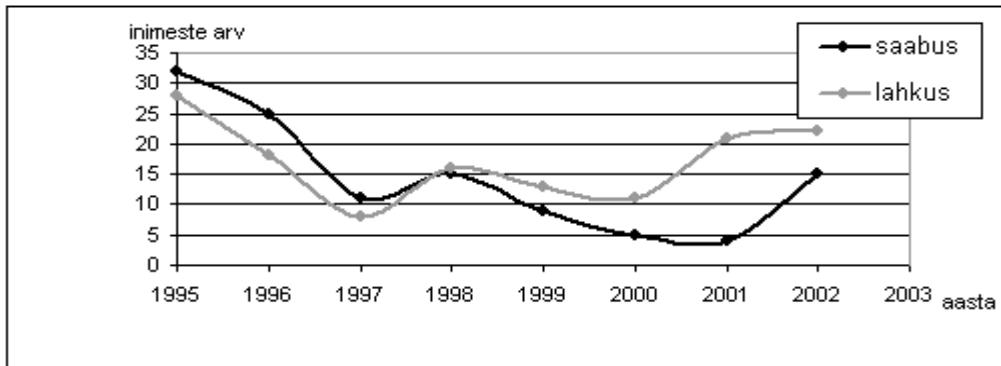
Sündimus Nõva vallas on viimasel kümnendil vähenenud nullini – 2002. aastal ei sündinud ühtegi last (joonis 2). Suremus pole kahanenud ja loomulik iive on negatiivne.

Nõva valla rahvastik vananeb. 1994. aastal oli eeltööeas (0–15 aastat) 25,3% valla elanikkonnast, 2003. aastal moodustasid eeltööealised vaid 16,5% kogu rahvastikust. Ka pensionäride statistiline arv on kümne aastaga suurenenud vaatamata pensioniea tõstmisele.



Joonis 2. Sündimus ja suremus Nõva vallas aastatel 1994–2002.

Mehhaaniline iive on viimasel 5. aastal olnud samuti negatiivne. Sisse- ja väljarännet iseloomustab joonis 3.



Joonis 3. Sisse- ja väljaränne Nõva vallas aastatel 1995–2002.

Viimase kümne aasta jooksul on Nõva vallas elanike seas olnud ülekaalus naised. Alles 2002. aastal ületas meeste arv kahe võrra naiste arvu. 2003. aasta 1. jaanuari seisuga on vallas 248 meest ja 236 naist. Mehed on ülekaalus eeltööeas (70%) ja tööeas (53,7%). Pensionieas on naised meestest rohkem (66,9%). Viimase kümne aasta jooksul sündinud lastest moodustavad peaaegu kolmveerandi poisslapsed. Elanikkonna vanuselist ja soolist struktuuri 2003. aastal kajastab tabel 4.

Tabel 4. Nõva valla elanike vanuseline ja sooline struktuur 2003. aasta 1. jaanuari seisuga

	Eelkooliiga		Eeltööiga	Tööiga	Pensionüga
	0-3	4.-6	0-15	16-62/58	63/59+
Mehed	4	8	56	152	40
Naised	1	1	24	131	81
Kokku	5	9	80	283	121

Keskmine rahvastiku tihedus Nõva vallas on 3,7 in/km² (2003. a 1. jaanuari seisuga). Rahvastiku tihedus jaotub ebaühtlaselt. Ligikaudu 74% rahvastikust elab kolmes suuremas külas (Nõva külas, Rannakülas ja Variku külas). Valla väikseimas külas – Perakülas elab 18 alalist elanikku. Mitmed külad on aegade jooksul suurematega liidetud, nt Töldseri, Veski, Musa Nõmmemaaga; Sealepa, Kürema, Tatra Varikuga, Erita Nõvaga. Arutamisel on Erita küla ennistamine.

Rahvastikuproгноos

Negatiivse iibe tõttu valla rahvaarv jätkuvalt kahaneb ja rahvastik vananeb. Üha vähem on noori peresid ja sünnitusealisi naisi. Noored saavad kesk- ja kõrghariduse mujal, leiavad väljaspool valda elu- ja töökoha ning ei pöördu siia tagasi. Paljud tööealised inimesed lahkuvad vallast töökoha puudumise ja Eesti keskmisest madalama palga tõttu, siiajäänud tunnevad suurt puudust noortekeskusest ning noorsoo- ja kultuuritöötajast.

Libe samaväärse kahanemise korral elab Nõva vallas aastal 2010 vaid ca 380 inimest, neist kuni 15-aastasi lapsi ~10%.

Sotsiaalne infrastruktuur

Haridus

Nõva vallas Nõva külas asub **Nõva Põhikool**. Kooliharidust hakati Nõval andma 1863. aastal (vt.1.2).



Foto Internetist <http://www.nova.edu.ee/>

Koolimaja on endine mõisahoone, mis renoveeriti 2002. aastal. Kooliruumid vastavad kehtivatele nõuetele, klassid on hästi valgustatud ja inventar piisav. Õpilaste arv oli suurim 1970. aastatel, mil koolis õppis üle 100 õpilase. 1990. aastatel algas õpilaste arvu vähenemine, mis on eelkõige seotud madala sündivusega. Praegu (2002/2003. õppeaastal) õpib Nõva Põhikoolis 66 õpilast, 5 aasta pärast on õpilaste tõenäoline arv 34, st ~3,8 õpilast ühe klassi kohta ja kooli ähvardab sulgemine. Õpilaste ja kooli lõpetanute arvu iseloomustab tabel 5.

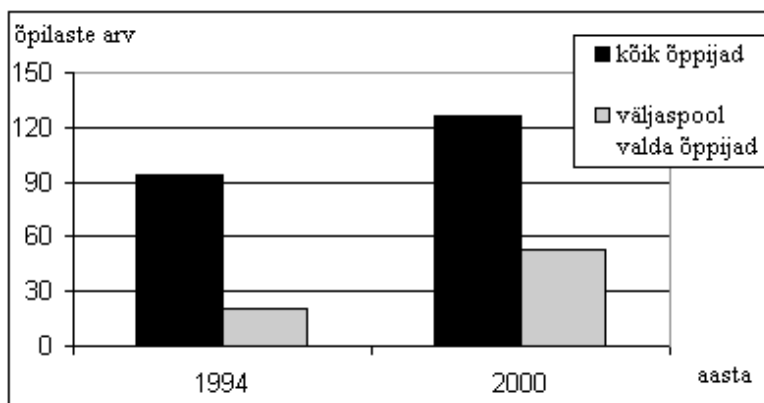
Tabel 5. Õpilaste ja kooli lõpetanute arv Nõva põhikoolis aastatel 1994–2002

Aasta	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Õpilaste arv	88	86	84	80	74	77	75	72	72
Kooli lõpetanute arv	10	4	10	13	12	6	3	7	11

Nõva Põhikooli direktor on alates 1996. aastast Aino Aarniste. Koolis töötab (2002/2003. õppeaasta andmetel) 13 õpetajat, neist 11 omab pedagoogilist haridust. Pensionieas on 4 õpetajat. Puuduvad mõned ainespetsialistid ja huvijuht, kuid olemasolev õpetajate kaader on püsiv ja õppetöö tulemused head.

2002/ 2003. õppeaastal on koolis 6 klassikomplekti, seega 3 liitklassi. Neist kaks algastmes ja üks põhikooli osas. Lisaainetest saab koolis õppida arvutiõpetust ja kristlikku eetikat. Väga heal tasemel on kooli sporditegevus (juhendaja Peeter Kallas). Koolis töötavad mitmed huvialaringid: mudilaskoor, spordi-, arvuti-, loovus- ja kunstiring. Pärast koolipäeva lõppu on võimalik viibida pikapäevarühmas. Nõva Põhikooli ruumes asub ka Nõva Külaraamatukogu. Koostatud on **Nõva Põhikooli arengukava**.

Kuigi on vähenenud Nõva Põhikooli õpilaste arv, on suurenenud päevakoolides õppiva elanikkonna koguarv (joonis 4). Tõusnud on elanikkonna huvi hariduse omandamise vastu. **Omavalitsus seisab ülesande ees motiveerida hariduse omandanud valda tagasi pöörduma.**



Joonis 4. Päevakoolides õppivate elanike arv Nõva vallas aastatel 1994 ja 2000.

Eelkooliharidus hõlmab Nõva vallas eelkooli, kus käivad esimesse klassi astujad üks kord nädalas ühe õppeaasta jooksul. Vallas puudub lasteaed. Vajadusel käivad eelkooliealised lapsed naabervaldade lasteaedades.

Kesk-, kõrg- ja eriharidust saavad vallaelanikud omandada väljaspool Nõva valda asuvates õppeasutustes.

Kultuur

Kultuurimajana kasutatakse Nõva vallas Nõva Põhikooli võimlahoonet. Lisaks spordiüritustele korraldatakse seal ka tantsuõhtuid jm üritusi.

Vallas tegutseb **Peraküla harrastusteater**, mille ettevõtmiseks on igasuvine vabaõhuetendus «Pildikesi Perakülast». Näitemäng tutvustab Peraküla ajalugu. Etenduse populaarsus on aastatega kasvanud ja üritus on hästi tuntud ka väljaspool valda. Ürituse eestvedajaks on Perakülas elav Viive Ernesaks. Vabaõhuetendus toimub **Peraküla simmaniplatsil**, kus on lava, pingid ja kiik. Seal korraldatakse ka teisi rahvaüritusi.

Perakülas Põlluotsa talus on **talumuuseum**, kus asub üks Läänemaa paremini säilinud talukomplekse – alles on kõik 10 hoonet, neist 8 esialgsel kujul. Muuseumis on eksponeeritud talumööbel, mitmesugused tööriistad ja muud esemed.

1918. aastal asutati **Nõva** avalik **raamatukogu**, mis praegu asub Nõva Põhikooli ruumes. Raamatukogus asub avalik internetipunkt, kus on püsiühendus internetiga.

Nõva külas asub EELK **Nõva kirik** (vt. foto nr. 7). Tegemist on ühe Eesti vanima puukirikuga (kinnitamata dendrokronomeetrilistel andmetel ehitatud aastal 1751). Kirik on pühendatud Pühale Olavile. Kirikuhoone on ehitatud rõhtpalkidest ja kaetud laudvoodriga. Kiriku orel pärineb 1885. aastast. Kirikus toimuvad mitmed kirikuüritused ja kontserdid. Nõva kirik on muinsuskaitse alla võtmisel. Kiriku juures asub valla ainuke kalmistu, mille kaardistamine ja inventariseerimine on pooleli.

EELK kogudusse kuulub 73 liiget. Kogudusel on ühine õpetaja Lääne- Nigula ja Noarootsi kogudusega. Koguduse juures tegutseb väike kirikukoor ja töötab pühapäevakool.

Nõva EKB kogudus on asutatud 1925. aastal. Koguduse palvemaja asub Perakülas. Koguduse tegevus on soikunud.

Nõva Spordiklubi korraldab valla kehakultuuriüritusi. Traditsioonilised on kohalikud võrkpalli- ja korvpalliturniirid. Sporditegevuse baasiks on Nõva Põhikooli võimla, spordiväljak, jõusaal, riietumis- ja duširuumid ning inventar. Spordiväljakult saavad alguse suusarajad.

Nõva Põhikooli Spordiklubi kasutab samuti Nõva Põhikooli ruume ja inventari.

Tegutsevad mitmed **seltsid** – Nõva Tuletõrjeselts, Nõva Jahimeeste ja Kalameeste Selts ning pensionärideühendus Kuldne Sügis. Aktiviseerumas on külaliikumine. **Nõva Tuletõrjeselts** asutati 1998. aastal. Seltsi põhieesmärgid on: tulekustutuse päästetööde läbiviimine; Lääne maakonna päästeteenistuse ja kodanikukaitse süsteemis osalemine, seltsi päästekomando materiaali-technilise baasi parandamine, tuleohutusala selgitustöö läbiviimine ja nõustamine ning tuleohutusjärelvalve teostamine.

Vallas puudub noortekeskus ja noorsoo- ja/või kultuuritöötaja, napib kultuuriüritusi ja ühiskondlikke vaba aja veetmise võimalusi.

Meditiiniline teenindamine, sotsiaalhoolekanne

Nõva ambulatoorium asub Nõva külas. Patsiente võtavad vastu velsker igal tööpäeval ja üldarst kaks korda nädalas Nõva ambulatooriumis ja korra nädalas Variku külas. Perearsti, lastearsti ja eriarste vallas pole. Nõva vald kuulub Pürksis praktiseeriva perearsti teeninduspiirkonda, kuid sealne arst suure vahemaa tõttu siia koduvisiite ei tee. Nõva vallas puudub apteek, ravimeid saab tellida ambulatooriumis. Meditsiiniline inventar Nõva ambulatooriumis on puudulik.

Sotsiaalhoolekande eesmärk on toetada inimeste võimalikult iseseisvat toimetulekut nõustamise ja sotsiaalteenuste abil. Nõva vallas töötab sotsiaalhoolekandetöötaja ja 0,5 kohaga hooldustöötaja.

Valla elanikkonnast moodustavad **vanaduspensionärid** seisuga 01.01.2003 25%, üle 70-aastaseid vanureid on 9,3%. Üksi elavaid üle 70-aastaseid vanureid on 17, seadusjärgse ülalpidajata 6. Hooldaja on määratud 16 vanurile. Valdavalt hooldavad vanureid omaksed, hästi toimib nn naabriabi, vajadusel teeb kodukülastusi sotsiaaltöötaja. Kasutada saab munitsipaalomanduses olevat 4-kohalist sotsiaalkorterit, kus vanureid hooldab hooldustöötaja.

Lastega peresid on vallas 57, kolme ja enama lapsega peresid on 13 (tabel 6). Eestkostel ja perekonnas hooldamisel olevaid lapsi on 2. Alaealiste laste või õppuritega peresid, kus üks või mõlemad lapsevanemad on töötud, on 3, neis lapsi 11.

Tabel 6. Lastega pered Nõva vallas

Laste arv	1	2	3	4	5
peres					
Pere arv	28	16	17	4	2

Puudega inimesi on vallas 24, neist üks laps. Puudega inimestel on võimalik laenutada invaabivahendeid, mida aitab vahendada ja kohale toimetada sotsiaaltöötaja. Puudega lapsele on võimaldatud Nõva Põhikoolis individuaalõppe saamine.

Valla eelarvest makstavad **sotsiaaltoetused** on järgmised:

- sünnitoetus 500 krooni;
- matusetoetus 500 krooni;
- koolilõunatoetus 5 krooni (ühe lõuna kohta) igale Nõva Põhikoolis õppivale lapsele, lisatoetust saavad toimetulekuraskustes perede lapsed avalduste alusel;
- I klassi lastele töövihikute kompenseerimine;
- koolilõpetajate riiete ja jalanõude toetus;
- paljulapseliste perede toetus;
- spordi- ja suvelaagrites osalemise toetus;
- ravimite, prillide, tehniliste abivahendite ja hooldusvahendite hankimise toetus;
- transpordikulude ja küttepuude kompensatsioon üksikvanuritele, kellel puuduvad seadusjärgsed ülalpidajad.

Sotsiaaltoetusi maksti valla eelarvest 2002. aastal 31 732 krooni. Sotsiaaltoetuse maht on aastatega suurenenud (tabel 7).

Tabel 7. Valla eelarvest makstud sotsiaaltoetused aastatel 1999–2002

Toetuse liik Aasta	1999	2000	2001	2002
Sünnitoetus (kr)	2500	2000	500	0
Matusetoetus (kr)	5000	4000	2500	4000
Muud sotsiaaltoetused (kr)	14 927	12 053	20 900	27 732

Riigieelarvest makstud toimetulekutoetuste hulk on samal ajavahemikul vähenenud (tabel 8), mis on üheks põhjuseks omavalitsuse poolt makstavate toetuste suurenemisele.

Tabel 8. Riigi eelarvest makstud toimetulekutoetused aastatel 1999–2002

Aasta	1999	2000	2001	2002
Toetust saanud perede arv	79	34	19	25
Keskmine toetus ühe taotluse kohta (kr)	459	760	708	568
Toetuste summa (kr),	106 459	82 779	82 803	67 284
sh täiendav toetus (kr)	45 438	9076	0	7594

Heakord, muinsuskaitse

Nõva vallavalitsuse määrustega on kinnitatud valla heakorraeskiri ning kasside ja koerte pidamise kord. Heakorratöösse on kaasatud kooliõpilasi.

Muinsuskaitseobjekte on Nõva vallas 26. Neist üks – Nõva kirikuaed – on kinnisvaraline objekt, ülejäänud on vallasvara.

Muinsuskaitseseaduse kohaselt on vallavalitsuse ülesandeks teha Muinsuskaitseametile ettepanekuid kultuuriväärtusega asjade (ajutise) kaitse alla võtmiseks. Nõva vallas on mitmeid kultuuriväärtusega objekte, nt Peraküla munakivitee, meremõis, mis on seni kaitsmata.

Nõva valda teenindab **Lääne Politseiprefektuuri konstaabel**, vallas on loodud 9-liikmeline abipolitseinike üksus. Lääne maakonda teenindavad ka **2 turvafirmat**- ESS Pärnu ja GSS.

Nõva vald on madala kuritegevusega piirkond.

Tehniline infrastruktuur

Maanteed, ühistransport, sadam

Nõva külas asub 1998. aastal valminud **Nõva tuletõrjedepoo** ja tegutseb **Nõva tugikomando**, kellel on kasutada üks paakauto ja kaks tulekustutusautot.

Nõva valda läbivad 3 riigi kõrvalmaanteed: Harju- Risti- Riguldi- Võntküla, Vaisi- Kuijõe ja Nõva- Rannaküla maantee. Riigiteede pikkus on vallas 29,22 km, sellest kõvakattega 6,35 km. Nõva valla munitsipaalomandis on 15,3 km katteta ehk kruusateid. Probleemiks on puudulik teekate ja teede hooldus: pindamine, lumekoristus- ning libedustõrjetööd. Nõva vald on taotlenud eelisjärjekorras kõvakatet Harju- Risti- Riguldi- Võntküla maantee Nõva- Vihterpalu vahelisele lõigule.

Nõva valda läbib Keibu- Nõva- Rannaküla- Spithami rahvusvahelise jalgrattatee lõik.

Valla keskust teenindab 2 ühistranspordiliini: Harjumaa Liinide autobuss, mis sõidab Tallinna suunas ja Läänemaa Liinide autobuss, mis ühendab valla asulaid maakonnakeskuse Haapsaluga.

Toomanina poolsaarel paikneb Nõva sadamakoht, mille ostis 2002. aasta suvel AS- It Merimetsa AS Suntee.



Foto Internetist: Arvo Tarmula (Lääne Elu, 13.08.2002). Kümne viimase aasta jooksul on Nõva sadam vaikselt hääbunud, oma kolm aastat vedelevad seal roostetanud laevavrakid, sadamas toimetavad kohalikud kalurid ja AS Merimetsa filtritsehh.

Uus omanik kavatses juba 2004. aasta sügisel hakata renoveeritud sadamas vastu võtma kaubalaevu, kuid arendus- ja ehitustegevus on soikunud. Sadamas asub ka Nõva biopuhasti, mis on ehitatud tunduvalt suurema koormuse jaoks, kui suudab anda praegune tarbijaskond. Nõva sadamas on ka kohalike kalurite paadid. Lisaks on kasutusel mõned lautrikohad, kust pääseb merele väikejuvvahenditega.

Elamufond

Elamufond on Nõva vallas suures osas erastatud. Vallas on 11 korterelamut, 4 munitsipaalkorterit ja 5 korteriühistut.

Veevärk, kanalisatsioon, puhastusseadmed

Nõva ühisveevärki haldab OÜ Nõva Kilk. Veesüsteemi varustab 1 suurkaev, mille tootlikkus vastab käesoleval ajal vajadustele (olemas on ka veereserv). Vee kvaliteet vastab kehtestatud Eesti joogivee standardile, kuid divesiniksulfiidi sisaldus ja rauasisaldus on vees lubatust kõrgemad. Ühisveevärgist saavad vett 3 korterelamut, 1 eramu, koolimaja ja kauplus- baar Laimi.

Kanalisatsioonitrasside pikkus on 2 km, need on amortiseerunud. Puhastusseadmed töötavad alakoormusega.

Koostada tuleb valla veemajanduse ja kanalisatsiooni arengukava vastavalt ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni seadusele ning kaart, mis sisaldab olemasolevaid ja projekteeritavaid puurkaeve, vee- ja kanalisatsioonitrasse, puhastusseadmeid, tuletõrje veevõtukohti ja sademe- ning drenaaživee äravooluvõimalusi.

Energeetika, elektrivõrk

Nõva keskus on tsentraalküttesüsteemiga ühendatud kaks 18 korteriga elamut, üks 4 korteriga elamu, Nõva Põhikooli peahoone ja võimla. Katlamaja projekteerimisel on põhikütusena arvestatud kivisütt, selle kalliduse tõttu kasutatakse praegu puitu. Kasuteguriks arvestatakse 60% ja trassikaoks 5%.

Individuaalküte eramutes on mitmekesine, vähenenud on elektri hinnatõusu tõttu elektrikütte osakaal, põhiliselt kasutatakse puitu.

Nõva valla tarbijate varustamine elektrienergiaga toimub Nõva 110/10 kV alajaama kaudu. Tarbijate varustuskindlustus ja pingekvaliteet on suhteliselt heal tasemel.

Uuendamist vajab Nõva valla keskus asuv tänavavalgustussüsteem, mis peaks hõlmama ka Nõva Põhikooli ümbruse.

Infokommunikatsioonid

Nõva valda teenindab Eesti Posti Läänemaa Postkontori Nõva sidejaoskond.

Telefonsideteenuseid pakub Eesti Telefon kohalike telefonijaamade vahendusel. Enamus valla abonementidest saab kasutada digitaalteenuseid. Paljud on ühendatud raadiotelefonisüsteemi RAS. Valla territooriumil asetsevad ka EMT tugijaam Varikul ja Radiolinja tugijaam Vaisil.

Avalik internetipunkt asub Nõva Külaraamatukogus Nõva Põhikooli ruumes, loomisel on Peraküla internetipunkt. Vallaelanikud saavad tasuta internetiühendust kasutada ka vallamajas. 2003. aastal avati Nõva valla kodulehekülg internetis, mida veel täiendatakse.

Vallavalitsus annab välja valla infolehte. Teadete jaoks paigaldas Nõva Noortekogu koostöös Nõva Põhikooliga 2003. aastal 4 uut teadetetahvli (Nõva, Variku, Ranna- ja Perakülla).

Jäätmemajandus

Prügilaid Nõva valla territooriumil pole. Varasemad kohalikud prügilad Varikul ja Rannakülas korrastati 1996. aastal ja viidi metsastamiseks sobivasse seisukorda. Omavalitsus, ettevõtted ja eraisikud on sõlminud prügiveolepingud AS- ga RagnSells, kes

ladustab prügi peagi suletavasse Pullapää prügilasse. Uus prügila rajatakse Paikusele. Prügivedu Nõva puhkealal korraldab RMK.

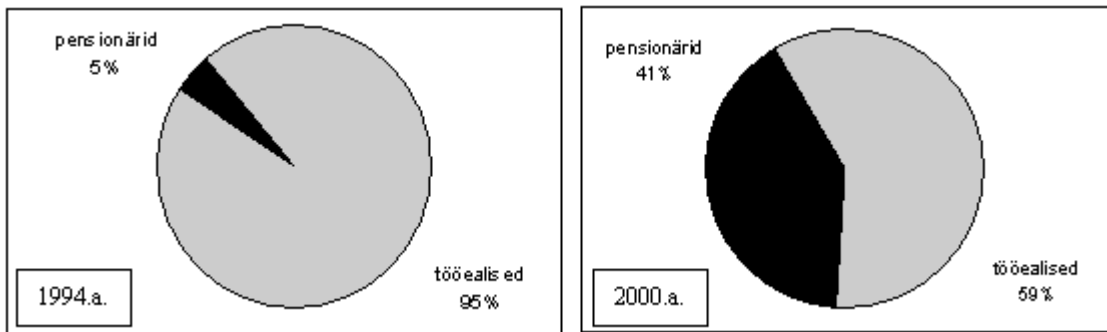
2004. aastal hakatakse koostama Nõva valla jäätmemajanduse arengukava, mis reguleeriks jäätmete sorteerimist, taaskasutatavate ja ohtlike jäätmete kogumist jms.

Majandus

Tööhõive

2003. aasta 1. jaanuaril oli tööelisi inimesi vallas 283 ehk 58% elanikkonnast. Kuna alates 2001. aastast puudub ametlik statistika töötajate kohta, on analüüsiks kasutatud 2000. aasta andmeid.

2000. aastal (1. jaanuari seisuga) oli tööeas 288 Nõva valla elanikku, s.o 54% kogu valla elanikkonnast. Töötajaid oli 299, neist 55% naised ja 45% mehed. Töötajatest vaid 177 ehk 59% olid tööelised inimesed, ülejäänud töötajad olid pensionieas. Pensionieas töötajatest moodustasid naised koguni 71%. Pensionäride osa töötajate koguhulgas on märgatavalt suurenenud, seda illustreerib joonis 5.



Joonis 5. Pensionäride osa töötajate koguarvust aastatel 1994 ja 2000.

Palgatööd tegi 56% töötajatest, suur osa oli hõivatud ka oma abimajapidamises või talus töötamisega. Tööhõiveliikide järgi annab töötavast rahvastikust ülevaate tabel 10. Väljaspool valda oli 2000. aastal tööd leidnud 38 inimest ehk 13% töötajatest.

Tabel 10. Töötav vallarahvastik tööhõiveliikide ja soo järgi seisuga 01.01.2000

	Palgatööl	Oma talus	Oma ettevõttes	Oma abimajapidamises	Vabakutseline/individuaaltöötaja	Töötajaid kokku
Mehed	94	15	2	22	4	135
Naised	76	30	0	54	2	164
Kokku	170	45	2	76	6	299

Tööealiste elanike arv, kes ei õpi ega tööta, on viimasel kümnendil vähenenud. Näiteks 1994. aastal ei töötanud ega õppinud 32,5% tööealisest elanikkonnast, 2000. aastal 24,5%.

2003. aasta 1. jaanuari seisuga on Nõva vallas registreeritud 12 töötut, s.o 4,2% tööealisest elanikkonnast. Töötuse põhjusteks on:

- töötü vähene initsiatiiv, rahulolu toetusest äraelamisest;
- alkoholism ja sellega kaasnev vähene kohusetunne;
- Eesti keskmisest tunduvalt madalam palk;
- erialase töö puudumine.

Teenindus ja ettevõtlus

Nõva vallas tegutsevad kaubanduslikud ettevõtted on:

- kauplus Kaseke FIE Haljand Kotelnikov;
- kauplus Ranna pood FIE Viktor Sultsing;
- kauplus-baar Laimi FIE Helve Laitamm.

Lisaks teenindab vallaelanikke kauplusauto.

Muudest ettevõtetest tegutseb Varikul Nõva valla suurim tööandja AS Resvoki mööblitööstus, kus töötab 48 inimest. Neist osa tuleb tööle väljapoolt Nõva valda. Rannakülas asub AS Merimetsa õmblustsehh, kus töötab 15 vallaelanikku.

Põllumajandus, metsandus

Põllumajandus on Nõva vallas olnud põline tegevusala, kuigi põllumuldade boniteet on madal ja mullad kivised. Ligikaudu 90% haritavast maast on kuivendussüsteemidega, mida tänapäeval ei hooldata. Põllud on söötis ja võsastuvad.

Nõukogude perioodil tegutsenud Nõva kolhoos jagunes pärast 1993. aasta põllumajandusreformi osaühinguteks. Tänapäevaks on neist säilinud PÜ Variku Põld ja Madaramaa OÜ, kuid nende tegevus on hääbumas. Põhjuseks on riigi põllumajanduspoliitika ja oskamatus töötada konkurentsi tingimustes. Puuduvad investeerijad, tehnoloogia vananeb, tootmise efektiivsus väheneb. Põhilised tegevusharud on kartuli, piima ja liha tootmine.

Nõva valla **metsadest** on 28% on erasektori kasutada, 72% haldab Riigimetsa Majandamise Keskus. Nõva metsad kuuluvad Piirsalu metskonna Nõva metsandikku. Maastiku- ja looduskaitsealade metsad kuuluvad hoiumetsade kategooriasse, kus esmatähtis on keskkonnakaitse ja inimestele rekreatiivsete võimaluste loomine. Kaitsemetsade kategooriasse kuuluvad rannametsad, samuti metsise mängualad ja parkmetsad, kus on keelatud lõppraie.

Peamised metsakasvukohatüübid on sambliku- (27%), kanarbiku- (19%), siirdesoo- (11%), sinika- (9%), pohla- (8%) ja madalsootüüp (7%). Metsamaa põhilisi näitajaid kajastab tabel 11.

Tabel 11. Nõva metsandiku metsamaa iseloomustus ja keskmised takseernäitajad

	Metsamaa pindala (ha)			Kasvava metsa tagavara		Juurdekasv		Puistute keskmine	
Lagedad alad	Selgusetalad	Puistud	Kokku	(tm)	(tm/ha)	(tm)	(tm/ha)	vanus (a)	boniteet
7,2	33,2	2329,6	2370	225 942	95	7857	3,3	64	4,3

Raiet toimuvad aastas ligikaudu 52 hektaril. Raietest annab ülevaate tabel 12. Peamised raiutavad puuliigid on mänd ja kask, mis moodustavad kehtivas metsaplaneeringus vastavalt 37% ja 34% kasvava metsa lõppraietel väljaraiutavatest puuliikidest ning 37% ja 43% hooldus- ja valikraiete kogumahust.

Tabel 12. Nõva metsandiku aastakasutuse suurus ja raiete intensiivsus

Raiete pindala (ha/ aastas)					Raiutava ala % metsamaast	Kasvava metsa väljaraie		
valgustus-raied	harvendus-raied	valik- ja turberaied	lageda-raied	kokku		(tm/a)	% juurdekasvust	% metsamaa üldtagavarast
13,3	26,4	10,9	1,3	51,9	2,2	1373	18	0,6

Metsauuenduslikke töid on kavandatud 10,7 hektaril, kultiveeritavateks puuliikideks on mänd ja kuusk. Põhiliseks metsakahjuriks on põder. Nõva metsad kuuluvad tuleohtlike metsade hulka ja on ette tulnud, et siinseid metsi on kahjustanud ka tuli.

Kalandus, jahindus

Nõva valla territoorium kuulub Nõva-Kullamaa jahipiirkonda. Jahimaad hõlmavad 80 520 ha. Jahiobjektid on metssiga, põder, metskits, ilves, hunt ja kobras, peetakse ka linnujahti.

Kalandus on olnud rannarahva põline tegevusala. Käesoleval ajal tegelevad Nõva vallas kalapüügiga OÜ Nõva Kondor, Ühistu Mereaul ja FIE-na registreeritud kalurid.

Sisevetel püüavad kala harrastuskalurid kalastuskaartide alustel. Ühe käsiõngega võib püüda igaüks ilma luba vormistamata, arvestades kehtivate püügiaegade ja piirangutega.

Turism ja puhkemajandus

Turism on nii Nõva vallas kui Eestis tervikuna üks perspektiivsemaid majandusharusid. Nõva vallas on turismi arendamine alles algusjärgus.

RMK Nõva puhkeala koosseisu kuuluvad osa Nõva valla põhja- ja keskosast. Loodud on puhkerajatised Liivase rannas ja Nõva metskonnahoone lähistel, paigaldatud on mitmed infotahvlid. Loomisel on puhkeala teabekeskus Perakülas, kuhu tuleb majutusvõimalus 6 inimesele. Planeeritud on ka Lepaaugu telkimisala, Veskijärve piknikukoht ja looduse õpperada ning Peraküla looduse õpperada. Koostöös kohaliku elanikkonnaga täiendab ja täpsustab RMK oma planeeringuid ning suunab investeeringuid. Teostamisel on piirkonna looduse koormustaluvuse uuringud ja täpsema info kogumine puhkajate hulga, vajaduste jms. kohta.

Lisaks on puhkajate poolt puhke- ja telkimiskohtadena kasutusel järgmised korraldamata piirkonnad: Kännualuse rand (Toomanina poolsaarest läänes), Suur Toatse järve ujumiskoht, Lepaaugu ümbrus, Veskijärve põhjakallas ja Veskijärve karjääri veekogude kaldad.

Majutusteenust pakuvad vallas 4 ettevõtet: kaks eraettevõtet Rannakülas – Roosi turismitalu ja Laimi puhkemaja, üks Vaisi külas – Veskijõe puhkemaja ja RMK-le kuuluv Nõva puhkemaja Nõva külas.

Roosi turismitalu korraldab matku Osmussaarele ja Nõva MKA-le, laenutab jalgrattaid (10 tk) ja korraldab jalgrattamatku. Turismitalus on ööbimisvõimalus 20 inimesele, kaminaruum 30-le ja saun. Talus on toimunud keeleõppeseminare ja laste integratsioonilaagreid.

Laimi puhkemajas on ööbimisvõimalus 4 külastajale.

Veskijõe puhkemaja viies toas on võimalik majutada 14 inimest, lisakohtade võimalus. Külastajate päralt on köök, kaminaruum, võrkpalliväljak, grill, saun ja lõkkeplats. Puhkemaja läheduses asuvasse soometsa on rajatud laudtee, plaanis on korraldada loodusmatku.

RMK Nõva puhkemajas Puravik on 8 kohta, majutatakse peamiselt jahituriste.

Laste-, noorte ja perelaagrid on toimunud Nõva EELK Koguduse eestvedamisel Perakülas, Rannakülas ja Nõval. Arendamisel on mitmed uued projektid. Nõva Põhikooli lastele korraldab suvelaagrit Nõva Noortekogu.

Nõva vald on populaarne puhkepiirkond, igal aastal on lisandunud uusi (saun)suvilaid ja suvitamise eesmärgil korrastatud talumaju. Puhkemajanduseks ja turismi arendamiseks on

Nõva vallas suured looduslikud eeldused. Suur on nõudmine majutus-, toitlustamis- ja matkakorraldusteenuse ning lastelaagrite järgi.

Planeering ja ehitustegevus

Nõva vallal puudub üldplaneering, kuid Nõva Vallavolikogu võttis 18.detsembri 2003. a. istungil vastu otsuse nr. 30 "Ajutise komisjoni moodustamine Nõva valla üldplaneeringu koostamise ajaks". Ajutine komisjon käis esimest korda koos 16.01.2004. a. Arutelu käigus leiti, et Nõva Vallavalitsus peaks tegema volikogule ettepaneku Nõva valla üldplaneeringu algatamiseks.

Nõva valla tegevuskavas aastateks 2004- 2006 on ära märgitud, et valla üldplaneering koostatakse aastal 2004. Tegevuskavas kirjeldatakse aastate lõikes tegevusvaldkondade kaupa (Looduskeskkond, Sotsiaalne infrastruktuur, Tehniline infrastruktuur, Majandus ja turism), mida kavatakse teha ja kes on finantseerijad.

Nõva valla arengukava koostamise käigus koguti andmeid valla olukorra kohta, analüüsiti võimalikke tugevaid ja nõrku külgi ning väliskeskkonnast lähtuvaid võimalusi ja ohte. Arengu kavandamisel sõnastati valla tulevikuvision ja põhiprioriteedid, mille arendamine on esmatähtis. Prioriteetidest lähtuvalt määratleti olulised tegevusvaldkonnad ja tegevused, kuhu suunata Eesti mandriosa väikseima valla vähesed rahalised ressursid.

Nõva vallas asuvad tiheasustusalad on kinnitatud vastavalt Läänemaa maakonnaplaneeringule.

Ehitustegevus on vallas intensiivistumas, peamiselt ehitatakse suvemaju mereäärsetesse piirkondadesse.

Koostöö ja sõprussidemed

Nõva vallal on kaks sõprusvalda: Tarvasjoe vald Soomes ja Saksi vald Lääne-Virumaal. Ühistegevuses on aktiivne Nõva Tuletõrjeselts. Koos korraldatakse üritusi ja õppusi ning vahetatakse kogemusi.

Nõva kogudusel on sõprussuhted Tarvasjoe ja Munsala koguduse ning SVELS-iga Soomest ja Rensburgi kogudusega Saksamaalt. Ka teiste kogudustega tehakse tihedat koostööd.

Nõva omavalitsuse koostöö nii vallasiseste kui -väliste ettevõtetega ning teiste omavalitsustega on ebapiisav.

ARENGUEELDUSED

Nõva valla olukorda on hinnatud SWOT-analüüsi abil. Selle põhjal tuuakse välja omavalitsuse tugevad ja nõrgad küljed, arenguvõimalused ning ohud.

Arendustegevuse käigus kasutatakse ära valla tugevused ning võimalused, vähendatakse nõrkuste mõju ning püütakse vältida ohu.

Tugevused:

- puutumatu loodus, mis võimaldab arendada turismiteenust;
- värskelt renoveeritud koolimaja, millele tuleb leida lisarakendust;
- RMK puhkerajatised;
- sadam;
- loodusressursid (puidu-, seene-, kala-, marjavarud);
- vaba maa (sh põllumajandusmaa) olemasolu;
- aktiivsed mittetulundusühingud (Nõva Spordiklubi, Peraküla teater, EELK koguduse tegevus, pensionäride ühendus);
- madal kuritegevus.

Nõrkused:

- probleemne infrastruktuur (katteta maanteed, nende hooldus, interneti püsiühendus, ühisvee- ja kanalisatsioonivärk, ühistransport);
- negatiivne iive;
- vähearenenud ettevõtlus;
- tööpuudus ja madalad töötasud;
- noorte lahkumine vallast;
- põllumajandusliku tootmise hääbumine, söötis põllumaa ja hooldamata maaparandusrajatised;
- kalanduse madalseis;
- kultuurielu puudulikkus;
- ettevõtlike inimeste vähesus.

Võimalused:

- ökoturismi ja maastiku kasutamise arendamine (loodusmatkad, jahisadam, majutus-, toitlustusteenus, orienteerumisüritused ja -võistlused);
- teeninduspiirkonnata süvaõppega keskkooli loomine;
- uute elamupiirkondade rajamine;
- sadama arendamine;
- töötleva tööstuse arendamine;
- alternatiivpõllumajanduse arendamine.

Ohud:

- kooli sulgemine;
- omavalitsusliku staatuse kaotamine;
- tööealise elanikkonna väljaränne;
- põllumajandusmaa kasutuskõlbmatuks muutumine;
- infrastruktuuri seisukorra halvenemine;
- pessimismi (lootusetuse) suurenemine elanikkonna seas;
- turismi reguleerimatusest tulenevalt turistide arvu suurenemine üle looduse taluvuspiiride.

Valla arengukava avalikel aruteludel on kinnitust saanud, et valla **tuumprobleemiks** on vähearenenud infrastruktuur – nii ettevõtluse arengu kui noorte püsijäämise takistuseks on kõvakatteta kevad- sügis- talvisel hooajal sageli läbimatud ja suvel tolmupilvedesse mattuvad maanteed, samuti interneti püsiühenduse puudumine.

Kohalik identiteet põhineb eelkõige kohaliku kogukonna pikaajalistel põlvnemistraditsioonidel, kultuuripärandi kogumisel ja esitamisel (Peraküla teater, Põlluotsa muuseum, käsikirjaline ajalookogumik), maalilisel loodusel, looduslähedasel eluviisil ja loodusressursside otstarbekal ärakasutamisel.

Vallas on pikemas perspektiivis määratud arengusuunad ehk arengueelistused, seatud konkreetsed eesmärgid ja tegevuskava eesmärkide saavutamiseks.

Nõva vallas on kavas luua turvalisust, kvaliteetset elukeskkonda, haritust ja ettevõtlust väärtustav kogukond. Oluliseks peetakse, et iive oleks tulevikus positiivne, ettevõtlus arenev, soov on luua süvaõppega keskkool, rajada uus elamupiirkond noortele peredele, tööpuuduse tase alla viia ja aidata kaasa, et palk konkurentsivõimeliseks muutuks. Vallas on kavas luua lasteaed, noortekeskus, vanadekodu. Vajalikud on võimalused eneseteostuseks, puhkamiseks ja huvitegevusteks, toetada tuleb kultuurielu, mitmekesistada loodus- ja maastikukasutust, tõsta keskkonnateadlikkust.

Nõva valla arendustegevuse kõige olulisemad eesmärgid on:

- Nõva valla elanike heaolu parandamine ja piirkonna majandusliku elujõu ning konkurentsivõime suurendamine;
- Libe tõstmine tööealise ja töövõimelise elanikkonna suurendamise ning loomuliku iibe tõstmise kaudu.

Prioriteetsed tegevusvaldkonnad on:

- Tehnilise infrastruktuuri arendamine (kõvakattega maantee, interneti püsiühenduse loomine, puhastusseadmete kaasajastamine, ühistranspordiliikluse täiendamine jne.);
- Töövõimaluste mitmekesistamine ning turismi- ja puhkemajanduse arendamine;
- Noortele peredele atraktiivse elukeskkonna loomine noorteküla, -huvikeskuse ning laste konkurentsivõimelise õppe- ja huvitegevusvõimaluste baasil.

Infrastruktuuri arendamiseks on kavas realiseerida järgmised tegevused:

- katta kõvakattega valda läbivad riigimaanteed, eelisjärjekorras Nõva–Vihterpalu vaheline lõik;
- luua interneti püsiühenduse võimalus elanikele;
- tõsta bussiliikluse efektiivsust, nii et kõigil küladel (mida bussiliinid läbivad) oleks igapäevane ühendus valla- ja maakonnakeskusega ning Tallinnaga;
- rajada bussiootepaviljonid;
- luua ühisvee- ja kanalisatsioonimajanduse probleemide lahendamiseks veeühistud ja taotleda ressursse seadmete uuendamiseks;
- koostada valla veemajanduse ja kanalisatsiooni arengukava;
- koostada valla jäätmemajanduse arengukava, korraldada jäätmete sorteerimine ja ohtlike jäätmete kogumine;
- teha koostööd AS-ga Suntee sadama arendamiseks;
- uuendada Nõva keskuse tänavavalgustussüsteem;
- täiendada Nõva valla kodulehekülge;
- muuta vallasisene infolevik efektiivsemaks;
- säilitada munitsipaalkorterid ja kinnitada nende kasutamine sihtotstarbeliselt;
- paigaldada vajalikud kiirusepiirangu-, asula-, külanimetusmärgid ja puhkekohtade viidad;
- lõpetada maareform;
- koostada valla üldplaneering.

Töövõimaluste mitmekesistamiseks, turismi- ja puhkemajanduse arendamiseks on plaanitud ellu viia järgmised tegevused:

- arendada valla infrastruktuuri;
- teha koostööd vallas paiknevate ettevõtetega, toetada olemasolevate ettevõtete kasvamist;
- fikseerida valla maa tulevane maakasutus, kinnitada sobivad tootmis- ja tööstusmaad;
- teha koostööd RMK-ga Nõva puhkeala piiresse jäävate korrastamata, kuid kasutusel olevate puhkealade (näiteks Kännualuse rand, Toatse järve kallas) väljaheitamiseks;
- korraldada rahvaüritusi, ergutada elanike initsiatiivi ideede algatamiseks ja toetada projektide (näiteks Peraküla teatri, Peraküla polkafestivali, orienteerumisürituste ja -võistluste) elluviimist;
- korraldada lastelaagreid, fikseerida põrandapinna üürihind koolimajas;
- eksponeerida ja tutvustada valla vaatamisväärsusi (nt paigaldada viidad, trükkida voldikud);
- teha koostööd turismitaludega, arendada majutus-, toitlustus- ja giiditeenust;
- kasutada otstarbekamalt loodusressursse;
- tõsta elanikkonna keskkonnateadlikkust;
- leida koostööpartnereid süvaõppega keskkooli (ja internaadihoone) loomiseks Nõva Põhikooli juurde;
- muuta põhikooli uus peahoone multifunktsionaalsemaks (nt täiskasvanute huviringid ja

koolitus, noortekeskus, mudilaste päevakeskus);

- jagada infot põllumajandustoetuste ja arenguvõimaluste kohta.

Võtmeküsimuseks Nõva vallas on kohaliku kogukonna säilimine, mis eeldab tööealise ja -võimelise elanikkonna suurenemist. Põhiprobleemiks on valla vähearenenud infrastruktuur, mille arendamine loob soodsamad tingimused nii elanikkonna kasvule kui ettevõtluse arengule. Prioriteetsed tegevused peaksid tõstma valla konkurentsivõimet elanike heaolu ja majandusliku arengu näol ning pidurdama iibe langust.

1.3. Uus- Pagari maaüksuse üldiseloomustus

Asukoht (vt. asendiskeem)

Nõva küla on iseloomulik piirkonna tasase reljeefiga ranna- aladel väljakujunenud küla, mis asetseb peamiselt põliste põldude keskel, mis vahelduvad väiksemate ja suuremate metsatükkidega, järvede, soode ja rabadega. Seisuga 01. jaanuar 2004 elas külas 150 elanikku.

Planeeritav Uus- Pagari maaüksus asub Nõva valla põhjaosas Nõva külas, naaberkülad on loodes Rannaküla, kagus Vaisi küla ja edelas Peraküla. Nõva küla asub Keibu lahest lõunas, lähim sadam- Rannaküla sadam asub Toomanina poolsaarel. Krundist kagusuunas ca 100 m kaugusel asub Nõva surnuaed.

Planeeritav maaüksus piirneb:

- põhjaküljest 0,62 ha suuruse Kissa maaüksusega
- kirdest 7447 m² Pagari maaüksusega
- idast 1 ha suuruse Kivipõllu maaüksusega
- kagust erastamata maaga ja 7813 m² Varbi maaüksusega
- lõunast 6,6 ha suuruse Seljamäe maaüksusega
- läänest erastamata põllumaaga.

Planeeritav ala jääb Harju- Risti- Riguldi- Võntküla maantee ja Nõva- Rannaküla maantee ühinemiskohast kagusse, ristmiku ja Nõva surnuaia vahelisele alale.

Lähim bussipeatus on ca 300 m kaugusel maaüksusest- Nõva bussipeatus.

Planeeritava maa- alani pääseb Tallinn- Pärnu- Ikla riigimaanteelt läbi Keila.

Uus- Pagari maaüksuse vahetus läheduses ei ole kehtestatud detailplaneeringuid.

Uus- Pagari maaüksus asub Nõva küla keskuse vahetus läheduses, laiendades arendamisel tiheasustusala kagusuunas ja muutes loogiliseks jätkuks küla arenemisel läänepoolsed põllualad.

Olemasolev olukord

Planeeritav Uus- Pagari maaüksus on 3, 61 ha suurune maa- ala, mis on suures osas piiratud põldudega ja üksnes kaguosast väikese metsaosaga.

Planeeritava kinnistu laius on idast läände 145 meetrit, pikkus põhjast lõunasse on 320 meetrit. Kinnistu kõrgeim osa asub Nõva- Vaisi kruusakattega tee ja Nõva kiriku lähedal, maa- ala kaguservas, see on 10 meetrit üle merepinna.

Ehituseks sobivad alad asuvad kogu kinnistul. (Vt. foto nr. 2).

Lähim hoonestus asub põhja suunas Kissa maaüksusel 12 meetri kaugusel.

Planeeritav ala on olnud pikka aega kasutusel põllumaana, käesoleval ajal on põld umbrohtunud (Vt. foto nr. 8). Põllul kasvavad mitmesugused kõrrelised, raudrohi, põldjumikas, põldpuju jt.

Maa- ala kaguservas kasvab vana männi enamusega segamets, mida ilmestavad häilude, kus peamised liigid on harilik mänd, harilik vaher, arukask, harilik pihlakas, harilik pärn, vähemal määral harilik kuusk, harilik saar, harilik sirel, harilik kadakas, harilik türnpuu, harilik toomingas, magesõstar, harilik vaarikas. Metsa all on sobiva kasvukoha leidnud harilik maikelluke, lagedamatel kohtades harilik nurmenukk, põldjumikas, harilik kuldviits, värvmadar.

Metsatüki põhjaosast on aastate eest võetud kruusa, tekkinud kruusaauku on hiljem hakatud viima ümbruskonnast lõigatud võsa ja loopima mitmesuguseid jäätmeid nagu plekist ämbrid, raudtünn, katkised toolid, vanad pesumasinad (Vt. foto nr. 3); metsaservas on ka metallist, ääreni täis prügikonteiner.

Krundil puuduvad kommunikatsioonid (elekter, side, vesi, kanalisatsioon). Lähimad elektriga varustatud hooned on naabertalude hooned, mis asuvad mõlemal pool planeeritavat ala.

Olemasolev Nõva 110/ 10 kV alajaam on planeeritavast maaüksusest ca 200 meetri kaugusel loode suunas. Tarbijate varustuskindlus ja pingekvaliteet on suhteliselt heal tasemel.

Planeeritav maa- ala on hoonestamata. Planeeritaval alal ei asu kaitsealuseid objekte.

Keskkonnaolukord

Keskkonna moodustavad atmosfääri alumised kihid, maapinna ülemised kihid, muld, vesi, taimestik ja loomastik. Keskkond mõjutab inimese tervist ja tema elamist- olemist kogu elu jooksul.

Planeeringu koostamisel on kavas käsitleda nii loodus- kui ka sotsiaalkeskkonnaga seotud küsimuste kompleksse lahendamise võimalusi.

Keskkonnaaspekte tuleb kindlasti arvestada ka transpordiskeemi planeerimisel. Otsuste ettevalmistamise käigus tuleb leida parimad võimalikud lahendused.

Planeeritava ala lähipiirkond on traditsiooniline tasase reljeefiga Põhja- Eesti rannikuala põllu- ja metsamajandusmaastik, mida ilmestavad metsamassiivid, sood, rabad, jõed, järved, mitmesuguses suuruses põllulapid, teed ja kraavid. Siinne maastik on vaheldusrikas ja seetõttu oluline eluala paljudele eri taime-, looma- ja linnuliikidele. Nõva küla on iseloomulik hajaküla.

Uus- Pagari maaüksus asub meretasandikul. Maapind on valdavalt tasane.

Maaüksusel ei asu hooneid, samuti ei ole jälgi varasematest taluehitistest.

19. novembril 2003 tehti Uus- Pagari maaüksusel geoloogilised uurimistööd üldgeoloogiliste tingimuste selgitamiseks (töö nr. 637). Tööde käigus puuriti 5 puurauku, mille asukohad on kantud maa- ala plaanile. Puuraukude geoloogiliste läbilõigete andmed on ära toodud töö lisades.

Geoloogilist läbilõiget kirjeldatakse alljärgnevalt:

kiht 1- muld paksusega 0,2- 0,3 m

kiht 2- kruus veeristega 0,9- 1,5 m

kiht 3- saviliivmoreen

kiht 4- saviliivmoreen

kiht 5- lubjakivi

Lubjakivi asub maapinnast 1,3- 2,3 m sügavusel.

Välitööde ajal novembris 2003 puuraukudes vett ei olnud. Suurvee ajal koguneb vesi lubjakivil lasuvasse kruusa ja moreeni kihti.

Uuritud alal ei ole põhjavesi reostuse eest looduslikult kaitstud.

Ehitusaluseks jäävad piisava kandevõimega pinnased- kruus, saviliivmoreen, lubjakivi. Põhjavesi on looduslikult kaitsmata.

Pärast põllumajandusliku kasutuse lõppemist kümmekond aastat tagasi on siin pärast põllukultuuride viljelemise lõpetamist sobiva kasvukoha leidnud mitmesugused kõrrelised, harilik raudrohi, põldjumikas, põldpuju ja mitmed teised liigid.

Põõsaid ega puid endisel põllumaal ei kasva, kuid maa- ala kagupoolses osas on vana männi- segamets hakanud põllumaa poole laienema. Nõva –Vaisi kruuskattega

riigimaantee ja Uus- Pagari maaüksuse vahel asuva metsaosa teepoolsesse serva on aastakümnete eest maetud, mida kinnitavad vähesed hooldamata hauad ja hauatähised.

Autotransport on kiire ja odav, kuna vahemaad on riigi siseselt suhteliselt väikesed.

Arendajal on soovitatav rajada uus teeosa kokkuleppel Nõva vallaga, et võimaldada Nõva vallale kuuluvalt Nõva- Vaisi teelt juurdepääs kõikidele kruntidele (ehitusala kogu maaüksusel). Tee rajatakse erateena, see kavandatakse ehitada kruusakattega, soovitatavalt tolmuvaabana. Tee hoolduse korraldamiseks on võimalik sõlmida teehooldusleping Nõva vallaga.

Nõva- Vaisi teelt Nõva külla viiv kruuskattega tee tuleb renoveerida, et võimaldada nii inimeste kui vajadusel päästeautode sujuvat liikumist läbi planeeritava ala Nõva külla.

Korras teed on keskkonnasõbralikumad, neil liiklemine ei häiri liialt liiklejaid, tee lähedal elavaid inimesi ega teisi elusolendeid. Kruntidele Harju- Risti- Riguldi- Võntküla maanteelt valitsevate tuultega kanduva heitgaaside, müra ja tolmu tõkestamiseks on soovitatav maa- ala lääneserva rajada kahekordne hekk, istutamiseks kasutada hariliku kuuse taimi. Selleks et säiliks Nõva Põhikooli ja korrusmajade poolt üle põldude ja üle planeeritava ala vaade kirikule, on soovitatav kuuseheki kõrgus kuni 3 meetrit.

Õhku paisatavate, veekogudesse ja pinnasesse jäävate liiklusest põhjustatud saasteainete kontsentratsioon ei ületa lubatud piirkontsentratsiooni. Planeeritava teeosa asukoht on ära märgitud kaardil.

Liikluskooormuse väikese kasvu tõttu ei suurene liiklusest keskkonnale tulenev mõju olulisel määral.

Roheline võrgustik ei jää planeeritava ala vahetusse lähedusse.

Mõjupiirkond, prognoos

Arendatava ala mõjupiirkonnaks võiks lugeda põhiliselt Nõva küla koos küla teenustevõrguga ja infrastruktuuriga ning mere äärde viivat suunda, vähemal määral küla läbivate suuremate teede võrku.

Arendatava ala kasutusele võtmisel võib prognoosida Nõva küla koormuskasvu maksimaalselt ca 50 inimest ning 20 autot mis on Nõva küla olemasolevale lisaks märkimisväärne kasv (ca 20%) sotsiaal- majanduslikust aspektist lähtuvalt.

Planeeritava ala arendustegevuse tagajärjel Nõva küla laienemisega võib prognoosida ka kogu antud piirkonna populaarsuse kasvu ning piirkonna üldist arengut.

2. KRUNDIJAOTUSPLAAN, KRUNDI HOONESTUSALA

Planeeritav Uus- Pagari maa- ala asub erastatud maaüksusel. Kruunt on hoonestamata, samuti ei asu krundil rajatisi.

Krundil ei asu tehnikommunikatsioone.

Planeeritavat maa- ala ümbritsevad loodest päripäeva loetledes:

Erastama maa-ala

Kissa mü	katastritunnus 53101:001:1450, suurus 0,62 ha
Pagari mü	katastritunnus 53101:001:0087, suurus 7447 m ²
Kivipõllu mü	katastritunnus 53101:001:0940, suurus 1 ha

Erastama maa-ala

Varbi mü	katastritunnus 53101:001:0089, suurus 7813 m ²
Seljamäe	katastritunnus 53101:001:1612, suurus 6,6 ha

Käesolev detailplaneering näeb ette kinnistu jagamise üheteistkümneks elamukrundiks ning kaheks transpordimaa krundiks.

Kruntideks jaotamisel on arvestatud omaniku soovidega ning Nõva valla arengukavas aastateks 2004- 2006 toodud soovitude ja visioonidega.

Nõva külas Uus- Pagari maaüksusel on krundid tähistatud numbrita, kruntidele antakse aadressid/ nimetused katastriüksuste moodustamise käigus. Kruntide suurused on orienteeruvad, ümardatud sajalisteni. Täpsed kruntide suurused antakse uute maaüksuste mõõdistamise koostamise käigus.

Kruunt nr. 1-	Uus- Pagari 1 suurusaga 2250 m ²
Kruunt nr. 2-	Uus- Pagari 2 suurusaga 2800 m ²
Kruunt nr. 3-	Uus- Pagari 3 suurusaga 2760 m ²
Kruunt nr. 4-	Uus- Pagari 4 suurusaga 2900 m ²
Kruunt nr. 5-	Uus- Pagari 5 suurusaga 2840 m ²
Kruunt nr. 6-	Uus- Pagari 6 suurusaga 4840 m ²
Kruunt nr. 7-	Uus- Pagari 7 suurusaga 2840 m ²
Kruunt nr. 8-	Uus- Pagari 8 suurusaga 2840 m ²
Kruunt nr. 9-	Uus- Pagari 9 suurusaga 2880 m ²
Kruunt nr. 10-	Uus- Pagari 10 suurusaga 3410 m ²
Kruunt nr. 11-	Uus- Pagari 11 suurusaga 3670 m ²
Kruunt nr. 12-	Uus- Pagari tee ja parkla suurusaga 2755 m ²
Kruunt nr. 13-	Nõva- Vaisi tee 1 suurusaga 215 m ² .

Kruntidele nr. 1- 11 on ette nähtud hoonestusala tulenevalt sobilikest hoonestuse asukohtadest.

Hoonestusalade määramisel on arvestatud loodusliku olukorraga, võimalike juurdepääsuteede asukohtadega, tuleohutuskujadega, rajatavate hoonete ning rajatiste võimalike asukohtade ja arvuga.

Hoonestusalad on määratud kruntidele nr. 1- 11 ning hoonestusalade piires võib hoonete projekteeija vastavalt oma nägemusele hooneid paigutada järgides ala üldiseid hoonestuspõhimõtteid.

3. PLANEERITUD KRUNDI EHITUSÕIGUSED

Maa- ala on planeeritud hoonestada. Elamuhoonestusele lisaks määratakse perspektiivsed kommunikatsioonide asukohad ning teede- platside asukohad. Planeeritud on rajada krundi hoonestuse teenindamiseks ühine puurkaev, mille kaitsetsooni suuruseks on 30 meetrit.

Kuna tegemist on kaitsmata põhjaveega maa- alaga, rajatakse kruntidele number üks kuni üksteist heitvee kogumiseks kaks eraldi veekindla põhjaga kogumiskaevu, mis paigaldatakse elamust 5 m kaugusele.

3.1. Krundi kasutamise sihtotstarve

Uus- Pagari maaüksuse sihtotstarbeks on käesoleval hetkel maatulundusmaa.

Planeeritud kruntide kasutamise sihtotstarbeks on koos numberkoodi ning tähistusega:

001. Elamumaa E = 100 %

Põhiotstarbe kõrval võib projekteerimistingimustega lubada muud sihtotstarvet kuni 5% ulatuses. Krundil on põhifunktsiooni teenindamiseks lubatud teed, parkimine ja tehnovõrgud.

3.2. Hoonete suurim lubatud arv krundil

Hoonete suurim lubatud arv krundil on määratud igale krundile eraldi **1 elamu + 1 abihoone**.

3.3. Hoonete lubatud suurim ehitusalune pindala

Hoonete lubatud suurimat ehitusalust pinda krundi ehitusalal reguleerib ehitusala maksimaalne täisehitus- 260 m², mis on näidatud ehitusõiguse tabelis (Vt. joonis DP4).

3.4. Hoonete suurim lubatud kõrgus

Planeeringuga on määratud hoonete lubatud maksimaalne kõrgus. Määratud on maksimaalne lubatud kõrgus (katuse harja maksimaalne projekteeritav kõrgus olemasolevast maapinnast) mis on antud sõltuvalt hoonete asukoha iseloomust, **elumajale 8 m ja abihoonele 6 m**.

Ehitusõigus ja nõuded ehitistele on antud järgmise tabeli kujul:

Hoonete lubatud tulepüsimisklass	Hoonete lubatud maksimaalne kõrgus	Hoonete lubatud suurim ehitusalune pind	Lubatud maksim. hoonete arv krundil
Ehitusala suurus	Korruste arv	Krundi kasutamise sihtotstarve	

Hoonete ja rajatiste ning ehitusalale jäävate teede ning kommunikatsioonide täpne asukoht ehitusalal määratakse ehitusprojektide koostamise käigus.

Ühised tehnovõrkude trassid soovitavalt rajada koos maa- alale rajatava teega.

4. JUURDEPÄÄS KRUNDILE JA LIIKLUSKORRALDUSE PÕHIMÕTTED

Juurdepääsuks planeeritavale maa- alale on Tallinn- Pärnu- Ikla riigimaanteelt Haapsallu kulgev Harju- Risti- Riguldi- Võntküla kruusakattega maantee.

Teetrassi reljeef on üldiselt tasane, väikeste küngastega, üldlanguga läände.

Planeeringuala idaosa läbib üldkasutatav Nõva valla tee nimetusega Nõva- Vaisi tee nr. 5310003, millel on teekaitsetsoon laiussega 20 m. Planeeringuga kavandatakse nimetatud teest itta jääv Uus- Pagari mü osa krunt nr. 13 suurusega 215 m² ja nimetusega Nõva- Vaisi tee 1, mis liidetakse hiljem Nõva- Vaisi tee nr. 5310003 teemaaga.

Parkla planeeritakse Uus- Pagari tee idaossa, tee ja parkla moodustavad krundi nr. 12, mille suuruseks on 2755 m² ja. Parkla on kavandatud 16 autole.

Nõva- Vaisi tee on jämeda kruusakattega, enamasti laiussega 3- 4 meetrit, tiheasustusalast vallamajani on tee mustkattega. Teekate valdavalt lagunenud ilmastiku ning pikaajalise (viimastel aastatel vähenenud) liikluskooormuse tagajärjel (v.a. mustkattega teesosa). Tee vajaks kogu pikkuses renoveerimist, mis on ära märgitud ka Nõva valla arengukava infrastruktuuri käsitlevas peatükis 1.6.1. Maanteed, ühistransport, sadam.

Läänemaa Teedevalitsus on oma arengukavas aastaks 2009 planeerinud Harju- Risti- Riguldi- Võntküla maantee Nõva- Vihterpalu vahelise lõigu katta mustkattega.

Uue teesosa asukoht on kooskõlastatud tealuse maa omanikuga ja ära toodud kaartidel. Krundile rajatavad teed ja platsid on planeeritud rajada tihendatud alusel, kivikattega. Olemasolev pinnasetee rekonstrueeritakse.

Kuna uus tee rajatakse erateena, on tee ühiskasutamiseks järgmised võimalused:

- Tee jääb maaomaniku valdusesse ning maaomaniku ning kõikide tee kasutajate vahel tuleb sõlmida vastavalt Asjaõigusseaduse §183 (3) sõiduteeservituudi leping, kus määratakse kindlaks servituudi kasutamise tingimused, hooldamine, kasutamise aeg ja tasu. Realservituut kantakse kinnistusraamatusse ja lõpeb kande kustutamisega kinnistusraamatust vastavalt seadusele;

- Tee moodustatud krunt läheb uute maaomanike vahel moodustatava ühistu valdusesse ning tee hoidu ning vastava ala maamaksu tasub moodustatav ühistu.

Tegevusel teel ja teekaitsevööndis tuleb järgida Teeseaduse § 36 sätteid. Liikumine toimub eramaal vastavalt Asjaõigusseadusele (RT I 1993, 39, 590; 1995, 26-28, 355; 57, 976; 1996, 45, 848; 51, 967; 1997, 52, 833; 1998, 12, 152; 30, 409).

5. HALJASTUSE JA HEAKORRASTUSE PÕHIMÕTTED

Käesoleva planeerimislahenduse seisukohalt tuleb haljastus teha nii, et säiluks Eestile omane hajaküla ilme.

Planeeritava maa- ala põhjaosa ja lääneosa kõrghaljastuses on soovitatav kasutada selliseid kodumaiseid puuliike nagu harilik kuusk, harilik mänd, harilik vaher, harilik pärn, arukask.

Lisaks nimetatutele võiks krunte kaitsta lääne- ja põhjatuulte eest kuuseheki. Planeeritava ala lääneserva on soovitatav istutada müra, tolmu ja heitgaaside tõkestamiseks kahekordne kuusehekk. Kuna Nõva küla poolt on traditsiooniliselt olnud avatud vaated Nõva kirikule, siis on soovitatav hakata kuusehekki pügama ja lasta hekil sirguda maksimaalselt kuni 3 meetri kõrguseks. Krundi piiridele on soovitatav rajada madalad ligustri või läikiva tuhkpuu hekid (vt. planeerimislahendust).

Uued madalhaljastusega haljasalad (põõsad, lilled ja muruplatsid) planeeritakse uute hoonete projekteerimisel ning kajastatakse projektide asendiplaanidel.

6. EHITISTEVAHELISED KUJAD

Ehitistevaheliste tuleohutuskujade leidmisel lähtutakse EPN 10.1. "Ehitiste Tuleohutus".

6. 1. Hoonete tulepüsivusklassid

Sama kinnistu hooneid võib ehitada üksteisele lähemale, kui üldtunnustatud ehitistevahelised minimaalsed tuleohutuskujad. Sel puhul loetakse lubatavaks korruse või tuletõkkesektsiooni pindalaks kõikide selles rühmas olevate hoonete ja nende vaheliste täisehitamata alade üldpindala. Selle maksimaalsuurus määratakse rühma madalaima tulepüsivusega hoone järgi. Hoonerühmade vaheline kuja peab vastama üldtunnustatud ehitistevahelistele minimaalsetele tuleohutuskujadele (**TP3 tulepüsivusklassi kuuluvate ehitiste puhul 10 meetrit**).

Alad, kus planeeringuga on ette nähtud mitte lubada hoonete ja maapealsete rajatiste püstitamist on tähistatud ehituskeelualadena. Ehituskeelualad on määratud lähtudes

seadusest tulenevast ehituskeeluvööndist, ehitamiseks sobimatutest aladest ning tuleohutuskujadest.

Lubatud hoonete tulepüsisivusklass on TP3

6. 2. Tuletõrje välisveevarustus

Tuletõrje välisveevarustus tuleb üldjuhul rajada kõikidele hoonestatud kinnistutele. Veevõtukoht tuleb ette valmistada vastavalt nõuetele ja tähistada vastava märgistusega. Hoonete projektides täpsustada vastavalt hoonele veevõtukohta kaugus ja muud vajalikud tuletõrje välis- ja siseveevarustuse tingimused ja lahendused. Tuletõrje veevarustuse vastavust tuleohutuse nõuetele kontrollib Läänemaa Päästeteenistus järelvalve projekti läbivaatamise käigus.

Lokaalne (isoleeritud) tuletõrjevee süsteem luuakse ehitistele, kus puudub võimalus kasutada asula veevõrku. Tuletõrjeveevarustuse süsteemis tehnilise või loodusliku vee kasutamise puhul tuleb arvestada selle võimaliku korrosiivsusega ja hõljumiga. Vesi ei tohi olla bioloogiliselt ega keemiliselt saastatud, ega sisalda põlevvedelike jääke. Kasutatava vee maksimaalne temperatuur võib olla + 40 ° C.

Antud planeeritaval alal puudub võimalus kasutada olemasolevat Nõva küla veevõrku kuid Nõva külas on olemas Nõva Tuletõrjeseltsi komandopunkt ca 500 meetri kaugusel planeeritavatest kinnistutest. Nõva küla ametlik tuletõrje veevõtu koht asub Nõva kooli vahetus läheduses ca 300 meetri kaugusel rajatavast hoonestusest.

Krundisisesed teed rajatakse nii, et seal on võimalik igasugustes ilmastikutingimustes sõita vajaduse korral ka päästeautodega.

Täiendavalt võiks hoonete välisseintele paigaldada pulberkustutid. Tulekustutussüsteemi andmed kantakse ehitusprojekti.

Ehitusprojektid tuleb kooskõlastada Läänemaa Päästeteenistusega.

7. TEHNOVÕRKUDE JA –RAJATISTE PAIGUTUS

Ehitiste tehnovarustus lahendatakse vastavalt tehno võrgu valdaja poolt väljastatud tingimustele. Tehnovõrkude tähistatud koridorid märgivad liinirajatiste asukohti, milliste osas kehtivad kinnisasjadele Asjaõigusseaduse § 158 sätted.

7. 1. Elektrivarustus

Planeeritaval maa- alal puudub elektrivarustus. Elektrirajatised paiknevad mõlemal pool planeeritavat ala.

Kruntide elektrienergiaga varustamiseks on vajalik peale detailplaneeringu kehtestamist

sõlmida liitumisleping AS-ga Fortum Elekter (Tööstuse 2, 90 506 Haapsalu). Vastavalt detailplaneeringu lahendusele töötatakse välja maa- ala perspektiivne elektrienergia tarbimise maht ning vastavalt sellele projekteeritakse lahendused.

Eelläbirääkimised AS-ga Fortum Elekter on peetud märtsis 2004.

Perspektiivseks ühe krundi projekteeritavaks peakaitsme tugevuseks võiks arvestada 16 A. Kuna naabermaaüksustel on elektrivarustatus korraldatud, saab kasutada olemasolevat Nõva 110/ 10 kV alajaama Uus- Pagari kruntidele elektri viimiseks.

Alajaam paikneb Uus- Pagari maaüksusest ca 200 meetri kaugusel loodes üle Harju- Risti- Riguldi- Võntküla maantee.

Hoonete ja rajatiste tehnovarustus tuleb lahendada vastavalt võrgu valdaja poolt täiendavalt väljastatavatele tehnilistele tingimustele hoonete ja rajatiste projekteerimiseks.

Planeeritava maa- alani viiakse elekter õhuliiniga, samuti tuleb rajatav elektri pealiin Uus- Pagari tee äärde õhuliinina, mille postide külge paigaldatakse ka tänavavalgustus. Krundisisene elektrivarustus rajatakse kaabelliinidega.

7. 2. Veevarustus

Vett vajatakse põhiliselt olmevajadusteks.

Lokaalne veevarustus maa- alal puudub. Koos eluhoonete rajamisega on vajalik rajada ka puurkaev- pumbamaja. Puurkaevu tohib rajada ainult vastavat tegevuslitsentsi omav ettevõtte.

Puurkaevu sanitaarkaitsetsoon on 30 meetrit. Planeeringus on puurkaevu asukoht tähistatud funktsionaalselt sobivasse piirkonda. Puurkaevu asukoht ja kaitsetsoon täpsustatakse puurkaevu projekteerimise käigus.

7. 3. Kanalisatsioon

Kanalisatsioon antud maa- alal puudub. Kanalisatsioon lahendatakse lokaalsena, vastavalt „Kanaliseerimis- ja veevarustuse ehitistehnikate eeskirjadele“ (kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrusega nr. 171, v.a. 16. mail 2001.a.) ja „Heitvee pinnasesse või veekogusse juhtimise korrale“ (kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrusega nr. 269, v.a. 31. juulil 2001). Kanalisatsioon lahendatakse igal krundil eraldi kahe kogumiskaevuga, mis paigaldatakse elamust vähemalt 5 meetri kaugusele.

Täpsed kanalisatsiooniehitiste asukohad ja tehnilised lahendused nähakse ette hoonete ehitusprojektides.

7. 4. Küte

Hooneid köetakse lokaalsest katlamajast või kaminat- ahjudega. Võimalik on kasutada ka elektrikütet. Küteliigi valimisel juhinduda keskkonnasäästlikest küttesüsteemidest ning –kütustest.

7. 5. Side

Maa- alal puudub sidevarustus. Nõva vallas on interneti püsiühendus olemas vallamajas, Nõva Põhikoolis ja raamatukogus ning ühes erafirmas. 2003. aasta detsembri seisuga on Elion Ettevõtte Aktsiaseltsi Televõrkudele (Posti 26, Haapsalu) esitatud 26 avaldust püsiühenduse kasutamiseks. Elioni esindajate kinnitusel saab olemasolevate võimsuste juures lähiajal veel vaid üks soovija Interneti püsiühenduse, nad nägid lahendust ca 15-20 km pikkuse optilise kaabli või raadiolinkide paigaldamises. Elanikud sooviksid tulevikus eelkõige ADSL ühendust. Elioni esindajad lubasid paari kuu jooksul teha kalkulatsioonid ärilise tasuvuse kohta.

Nõva vald on pidanud Interneti püsiühenduse saamise võimaluste üle läbirääkimisi ka firmaga AS Estonian Wireless Network.

Käesoleval ajal on planeeritaval alal side võimaluste kasutamiseks mobiilside lahendused. Lähikond on kaetud nii EMT kui ka Radiolinja mobiilside levialaga. Samuti on võimalikud raadiotelefoni lahendused.

8. KESKKONNATINGIMUSTE SEADMINE PLANEERINGUGA KAVANDATU ELLUVIIMISEKS, KESKKONNAKAITSE ABINÕUD

Vastavalt Nõva valla arengukavale aastateks 2004- 2006 on vallas kavas luua inim- ja loodussõbralik, turvaline ja säästvale arengule vastav elukeskkond.

Keskkonnakaitse lähtub vajadusest kaitsta meid ümbritsevat elus ja eluta keskkonda. Selle tõttu tuleb planeerimise käigus kindlasti arvestada keskkonnaaspekte, õhu-, vee-, mullastiku kaitset, kaasaja nõuetele vastavat jäätmete käitlemist muu hulgas ka transpordivõrgustiku planeerimisel.

Uus- Pagari maaüksuse arendajal on kavas vastavalt detailplaneeringule ala kruntida ning krundid nr. 1- 11 ka hoonestada.

Seoses hoonete rajamise ja kasutuselevõttuga nähakse olemasoleva keskkonnaolukorra võimalikult suures osas säilitamiseks ja vajalike muutuste tegemiseks ette järgmised keskkonnakaitseabinõud:

- vee- ja kanalisatsioonirajatised
- prügi sorteerimine, ladustamine ja –vedu
- juurdepääsuteede rajamine
- parkla rajamine
- kodumaiste puuliikidega kõrghaljastuse rajamine
- kuuseheki rajamine müra ja tolmu tõkestamiseks läänepoolt

Joogivee saamiseks on Uus- Pagari maaüksusel kavas ehitada üks ühine puurkaev ja heitvesi juhatakse kruntidel nr. 1- 11 kahte veekindla põhjaga kogumiskaevu, mida tühjendatakse vastavat litsentsi omava firma poolt vastavalt sõlmitavate lepingute tingimustele.

Nõva küla läbiv Harju- Risti- Riguldi- Võntküla riigimaantee Nõva- Vihterpalu vaheline lõik on Läänemaa Teedevalitsusel kavas rekonstrueerida- viia mustkatte alla aastaks 2009.

Planeeritavale maa- alale rajatakse tolmuva kruusakattega tee, selle asukoha kavandamisel arvestatakse maaomanike kruntide piiridega.

Antud piirkonna prügimajandus on Nõva valla poolt organiseeritud vastavalt olemasolevatele võimalustele. Jäätmete kogumiseks ja sorteerimiseks on vajalik paigaldada konteinerid ning jäätmete kõrvaldamiseks sõlmida leping vastavat litsentsi omava jäätmekäitlusfirmaga või eraisikuga enne kasutusloa taotlemist.

Erinevad jäätmed (klaas, papp, paber, plast jne.) sorteerida. Ohtlike jäätmete (patareid, akud, päevavalguslambid, värvide ja lakkide jäätmed jne.) üleandmiseks on Lääne maakonnas koostöös Keskkonnateenistuse ja valdodega ohtlike jäätmete kokkukogumine organiseeritud kord kahe aasta jooksul, kogumispunktide ja kogumisaegade täpne info avaldatakse nii ajakirjanduses kui valla kodulehel.

Arvestades eelpool toodud soovitusi, muudab maa kasutamine olemasolevat keskkonnaolukorda märgatavalt paremuse poole.

Planeeritud arendustegevus Nõva küla Uus- Pagari maaüksusel on kooskõlas Nõva valla tulevikuvisiiooniga, mille järgi on vald tulevikus terviklik ja harmooniliselt arenenud omavalitsusüksus, kus on loodud inim- ja loodussõbralik, turvaline ja säästvate arengule vastav elukeskkond.

9. OLULISEMAD ARHITEKTUURINÕUDED EHITISTELE

Nõva valda ehitatavate elamute projekteerimine toimub vastavalt koostatud ehitusprojektidele.

Projektis tuleb määrata krundi heakorrastamise põhimõtted.

Hoonete projekteerimisel ja ehitamisel peaks eelistama naturaalseid materjale (puit, kivi, betoon, metall, katusekivi). Tuleks vältida naturaalseid materjale imiteerivaid materjale (plastvoodrid, puiduimitatsiooniga plastaknad jms).

Olemasolevates elamupiirkondades tuleb hoonete rekonstrueerimisel ja uute hoonete projekteerimisel lähtuda piirkonna ehitustraditsioonist. Kuna küla eramute arhitektuurne üldilme on suhteliselt erinev, siis ei taotleta uue ala planeerimisel üheilmelist hoonete kogumit ega soovita grupeerida hooneid katusekallete või ettenähtud materjalide või ehitusjoone järgi. Külailme säilitamiseks on planeerija eesmärgiks jätta iga hoone projekteerimisel arhitektile suhteliselt palju „mõttevabadust”.

Vältida tuleks ühele krundile rajatavate majade puhul väga väikese katusekalde erinevusi (näiteks 45° ja 50° või 20° ja 25° või veelgi väiksemad vahed).

Olulisemate arhitektuurinõuetena on planeeritud antud alale (vt. ehitusõiguse tabel):

- Maksimaalne hoonete arv ehitusalal on kõikidel kruntidel kaks hoonet, sealhulgas üks elamu ja üks abihoone;
- Hoonete fassaadilahenduses on soovitatav kasutada looduslikke materjale;
- Hoonete maksimaalne kõrgus on elamutel 8 meetrit ja abihoonetel 6 meetrit;
- Katusekalded rajatavatel hoonetel 0° - 45°.

10. SERVITUUTIDE VAJADUS

Tehnovõrkude tähistatud koridorid märgivad liinirajatiste asukohti, milliste osas kehtivad Asjaõigusseaduse § 158 sätted liiniservituutide kohta.

Rajatav Uus-Pagari tee klassifitseeritakse vastavalt Teeseaduse § 4 (2) erateeks.

Nõva vallavalitsuse ning eratee omaniku vahel sõlmida leping eratee avalikuks kasutamiseks vastavalt Teeseaduse §4 (4). Antud lepinguga nimetatakse teehoiu korraldamise eest vastutav isik kohaliku omavalitsuse huvidest lähtuvalt. Lepingus nähakse ette eratee kasutamise kord ja tähistus, hüvitis eratee omanikule ning teehoiukulude kandja.

Kui omavalitsus ei soovi teed avalikku kasutusse, siis on vajalik sõlmida erinevate kinnistuomanike vahel teeservituudi leping vastavalt Asjaõigusseaduse § 186 (3) ja § 187 või korraldada tee kasutamise õiguslikud alused ühistu moodustamisega ja teeala ühistu omandisse andmisega.

11. KURITEGEVUSE RISKE VÄHENDAVATE NÕUETE JA TINGIMUSTE SEADMINE

11. 1. Elukeskkonna kujundamine ja kuritegevus

Kaasaegne elu nõuab kaitset pakkuvate, kurjategijate rünnete vastu vastupidavate hoonete kavandamist. Tuleb küll tõdeda, et täielikku turvalisust pole võimalik luua, kuid vähendada saab kuriteo toimepanekut soodustavaid asjaolusid.

Elukeskkonna kujundamine on seaduskuulekuse ja avaliku korra tagamise peamine ülesanne.

Kuritegevus: kujutlused ja tegelikkus

Selleks et luua konkreetsetes paigas olukorrast võimalikult täpne ettekujutus ja selgitada juba enne otsuste langetamist probleemide põhjusi, peaksid arhitekt, projekteerija ja hoonete haldaja tegema koostööd elanike ja omavalitsustega.

Uurimused on näidanud, et hirm kuritegevuse ees võib mõjuda halvavalt, võimalusi langeda kuriteo ohvriks on aga siiski vähe.

Kuritegevus jaotub piirkonniti ja elanikerühmade kaupa ebaühtlaselt, olles koondunud rohkem linnadesse, eriti suurtesse asumitesse. Suure osa kuritegudest panevad toime noored.

Nõva vald on madala kuritegevusega piirkond.

Hirm kuritegevuse ees

Kuritegevus valmistab probleeme, kuid väga tõsine probleem on ka hirm kuritegevuse ees. Kuriteo hirmu tõttu nõrgeneb ka sotsiaalne kontroll, millega kogukond saab asotsiaale ja huligaane ohjeldada.

Hirm tekib turvatunde puudumisest. Hirmu vähendamiseks soovitatakse politsei nähtavat kohalolekut ehk politseipatrullide tihendamist. Kuritegevuse vähendamise teise võimalusena pakutakse elukeskkonna turvalisemaks muutmist hoonete projekteerimise kaudu. Kuna kuriteokartus tekib enamasti kaitsetuse tundest, on hirm saada vägivalla ja sissemurdmise ohvriks muutunud tõsiseks probleemiks ka madala kuritegevusega maakohtades ja väikelinnades.

Kuriteost põhjustatud kannatused ja hirm on paljude jaoks igapäevaprobleem. Sellega peab tegelema nii kohalik omavalitsus, politsei kui ka avalikkus.

Hoonete kaitstus ja kuritegevus

Kuriteo toimepanekuks on väidetavalt vaja suutlikkust, võimalust ja motivatsiooni. Hoone turvalisus vähendab sissetungija võimalusi ja suutlikkust kuritegu toime panna ning peaks vähendama ka kurjategija motivatsiooni.

Bennett ja Wright ei ole uurimistulemuste põhjal leidnud selget seost materiaalse elukeskkonna ja murdvarguste leviku vahel. Nende väidetel on kõige tähtsamad asjaolud, mis murdvargaid oma objekti valiku mõjutavad- objekti vaadeldavus ja elanike kohalviibimine. Objekti vaadeldavus sõltub tarade, katete, luukide olemasolust või naabrite lähedusest, hoone valvatavusest ning sellest, kas hoonel on hoovipoolne juurdepääs. Elanike kohaloleku üle otsustatakse pargitud auto või sisselülitatud valgustuse järgi. Tähtsad on ka märgid koera või häresignalisatsiooni olemasolu kohta. Hoonesse sisenemise kerguse või raskuse üle otsustatakse lukkude ja ehituslike

võimaluste järgi. Sama uurimuse põhjal leitakse, et seda, kas maja võib saada sissemurdmise objektiks, ei määra eriti selle kaitstus. Enamasti valitakse murdvarguse objekt välja võimalikku saaki või elanike eemalviibimist silmas pidades. Kõige tähtsam on aga, et hoonele oleks lihtne märkamatuks ligi pääseda.

Kuritegevuse ümberpaiknemine

Juhusliku sissemurdjad ei ole sobivat objekti otsides järjekindlad ning liiguvad kergesti edasi. Kui väljavalitud elamusse sissemurdmine on seotud takistusega, ründavad nad mõnda teist objekti. Nende edasiliikumist põhjustab oht sisse kukkuda. Murdvargad peavad kõige suuremaks ohuks hoone jälgitavust või juhuslike pealtnägijate võimalikkust.

Tavaettekujutused kuritegevuse ärahoidmisest

Kuni viimase ajani on arvatud, et kuritegude ärahoidmisega peavad tegelema üksnes politsei ja majaomanikud. Nad ei tule probleemide lahendamiseks üksi toime. Seega tuleb oma maja ja iseenda kaitseks välja töötada kuritegevuse ohjeldamise kõikehõlmav programm.

Kuritegevuse ärahoidmise tavakäsituses pööratakse vähe tähelepanu põhjustele. Noored satuvad kuritegelikule teele siis, kui nende töötegemise ja vaba aja veetmise võimalused on piiratud. Soovides kuritegevust ohjeldada, tuleks niisugustele noortele rohkem tähelepanu pöörata, sest enamik kuritegusid on kohaliku iseloomuga.

Ehkki hoonete ja nende ümbruse projekteerimisel tuleb turvanõuetega arvestada, tekitab kaitsemeetmetega ülepingutamine uusi probleeme. Seal, kus inimesed elavad isoleeritult, lukustatud uste taga ja vastastikuse kahtlustamise õhkkonnas, võib tekkida kindlusse suletu tunne.

Hulk võtmeid, fonolukud, turvakaamerad, häiresüsteemid, valvekoerad ja valehäireid andvad sireenid- kõik see piirab inimese liikumisvabadust ning ahistab moraalselt. Samas on võimalik, et sihikindel sissemurdja võtab oma eesmärgi saavutamiseks appi tõhusamad vahendid, sest ta tõlgendab turvameetmeid jultunud väljakutsena, mis ahvatleb teda oma võimeid proovile panema. Kõigele lisaks võib sissemurdmisvastane atribuutika sattuda vastuollu ka tuleohutuspõhjustega.

Elukeskkonna kujundamine ja kuritegevuse ohjeldamine

Kuritegevuse ohjeldamise probleemidele tuleb läheneda komplekselt, arvestades kohalike omavalitsuste, ühiskondlike organisatsioonide ja politsei osavõetuga. Lähtuda tuleb kõige kaitsetumate inimrühmade vajadustest. Alustada tuleks noortest. Selleks, et noori kuritegevusest eemale juhtida, peab arendama infrastruktuuri, looma võimalusi tööks ning huvialade harrastamiseks.

Ühiskondlikku turvalisust saab parandada juhul, kui kuritegevuse ohjeldamise strateegia siduda kogu elukeskkonna parandamise programmiga, mis võimaldaks lahendada noorsooprobleeme, tagada politseivalvet ja lahendada haldusküsimusi.

Kuna turvalisuse avaram käsitus hõlmab paljusid mureprobleeme, on loomulik, et nende lahendamisele tuleb kaasata kohalikud teenindusettevõtted ning pälvida elanike toetus. Kogemused näitavad, et elanike ja organisatsioonide koostöö võib ühiskondlikku turvalisust oluliselt parandada.

11. 2. Kuus põhimõtet kuritegevuse ohjeldamiseks

Alljärgnevalt kirjeldatakse kuut põhimõtet, mida peaksid arvestama nii arhitektid, disainerid, projekterijad kui ka hoonete haldajad.

1) Jälgitavus

Ala jälgitavus on üks peamisi asjaolusid, mis kurjategijaid heidutab. Kui sissetungija tunnetab, et teda võidakse näha, siis ta tavaliselt loobub oma kavatsustest. Kuriteo toimepaneku tõenäosus väheneb seetõttu tunduvalt. Loomuliku jälgitavuse korral hoiavad elanikud silma peal nii oma kui ka naabrite varal, aga ka laste mänguväljakutel, parklatel, kauplustel, tänavatel ning sissepääsudel. Sellest seisukohast tuleb hinnata kogu elamukvartalit ja iga üksikut hoonet, parkimisala ning mänguväljakut. Kõik nad peaksid olema vaadeldavad mitmelt poolt. Eriti tähtis on, et oleks tagatud elumajade jälgitavus.

Pole oluline, kas ümbruskonda tegelikult jälgitaksegi, tähtis on luua niisugune ümbrus, mis paneks sissetungija tunnetama, et ta on kõigile nähtav.

Teabe levik on igasuguse vähegi eduka preventsioonitöö eeltingimus. Et teave leviks, tuleb inimestele selgitada selle vajalikkust turvalisuse tagamisel. Tuleb murda eelarvamusi, toetada ja julgustada teavet koguma ja levitama. Koostööl on turvalisuse kindlustamises oluline osa.

2) Naabruskonnad

Ala jälgitavuse põhimõtet rakendades peab arvestama vaadeldava piirkonna lähiümbrust. See tähendab, et inimesed tunnistavad ala omaks ja jälgivad seal toimuvat.

Hästi toimiv naabruskond ja turvaline elukeskkond on selline, kus inimese isiku- ja omandiõigused on garanteeritud, kus tema lähiümbrus, eluase ja äritegevus on turvaline, kus ta tunneb end sisemiselt kindlana ja kaitstuna. See on keskkond, kuhu julgetakse investeerida.

Naabruskonnal on oma teenindusalad ning –asutused, nagu tänavad, teed, väljakud, pargid, koolid, kauplused, kus kehtivad talle iseloomulikud, tema ühiskondlikest huvidest, muredest ja väärtushinnangutest tulenevad kirjutamata käitumisnormid.

Märkida tuleb aga ka seda, et loomulik sotsiaalne kontroll ei ole naabruskonnades eriti tõhus inimeste väheste omavaheliste kontaktide tõttu ning naabruskonna mõiste erinevate tõlgenduste tõttu.

3) Avalikud alad ja eravaldused

Avalike alade ja eravalduste probleem on tihedalt seotud naabruskondade probleemidega ning keskendub avalike alade ja eravalduste täpse eristamise vajadusele.

Erinevad turvalisuse kujundamise kontseptsioonid pakuvad välja erinevaid elukeskkonna korrastamise viise, kuid igasuguse elumajade rühmitamise ja asendi määramise puhul rõhutatakse avalike alade ja eravalduste täpse eristamise vajadust. Viimasel kolmekümnel aastal on erialases kirjanduses propageeritud planeerimiskavandeid, kus elumajad on koondatud väikesteks kobarateks. Need on väikesed kergesti identifitseeritavad naabruskonnad, millel on piiratud avalik juurdepääs. Niisuguse keskkonna loomise eesmärk on soodustada heade naabrisuhete teket ning tagada seeläbi ala loomulik jälgitavus.

4) Varjumiskohad

Selle põhimõtte järgi on oluline kõrvaldada võimalikud varjumiskohad. Hoonete projekteerimisel tuleb niisuguste kohtade tekkimist vältida, enne ümberprojekteerimist tuleb need välja selgitada ja võimalust mööda kõrvaldada.

5) Abinõude kompleksuse põhimõte

Viienda põhimõtte järgi tuleb turvalisus tagada mitmesuguste abinõude kooskasutamisega. Projektid tuleb igakülgselt läbi arutada, pidades silmas kõiki turvalisuse tagamise võimalusi, sh ala loomulikkude jälgitavust ja kaitstust.

Vandalismi uurinud peavad oluliseks turvaseadmeid, hoone kindlustatust ja haldust. Nad soovivad turvalisuse tagamisel silmas pidada järgmisi asjaolusid:

- võimalikult suure turvalisusega asukoht;
- eramu ja selle juurde kuuluva parkimiskoha turvalisus;
- elamuse sisenemise keerukus.

Kui pole võimalik tagada parimat loomulikkude jälgitavust ega ehitada kaitserajatisi, siis tuleb see kompenseerida sissepääsude suurema kindlustatusega. Selline objektile ligipääsetavuse raskendamine pole lihtsalt lukkude ja riivide lisamine, vaid nõuab ka asjakohaste kujundusvõtete rakendamist.

6) Koostööpõhimõte

Koostööd tuleb teha nii elamuid igapäevaselt hallates kui elamurajooni projekteerijaid ja ehitajaid turvalise elukeskkonna kujundamisel nõustades. Koostöösse tuleb haarata kõiki ametiisikuid ja eraisikuid.

Selleks, et leida mingi ala planeerimiseks pakutavate lahendite hulgast parim, on tähtis et kogu asjakohane teave oleks eelnevalt kättesaadav. See tähendab, et kõigil asjahuvilistel-majaomanikel, üürnikel, sotsiaalametnikel, kriminaalhooldustöötajatel ja politseil on soovitatav kavandite koostamises osaleda.

On soovitatud luua maja- või korteriühistuid, kuid uurimused on näidanud, et ühistu ei ole kõigi jaoks vastuvõetav haldusvorm.

11.3. Hoonete ümbruse kujundamine

Arhitekt peab hoonete ehitamisel ette nägema oma otsuste nii pika- kui lühiajalisi tagajärgi. Esmalt tuleb tagada, et ehitus kulgeks lihtsalt ja valutult. Määravad on ehituslikud üksikasjad: kui teostatavad need on ning kas nendega ei kaasne hilisemaid probleeme. Sellest seisukohast lähtudes tuleb vaagida iga turvalahendit. Kaugemas perspektiivis tuleb mõelda sellele, et turvavahendite hoolduskulud ei suureneks, et nende remont oleks lihtne ja võimalikult odav. Arvestama peab nii tulude kui ka kuludega.

Avalikud kohad

Avalikud kohad on korras vaid siis, kui neid haldavad elanikud- need kes neid ise kasutavad. Tähtis on, et iga avalik koht oleks ümberkaudsetest elumajadest jälgitav. Mänguväljakud rajatakse tavaliselt avalikesse kohtadesse, aga ka eravaldusesse või haljasaladele. Mänguväljakud peavad olema väikesed ja loomulikult jälgitavad, kuid mitte liiga lähedal elumajadele.

Jalgteed

Väheste liiklusega jalgteede puhul on oluline, et need oleksid hästi jälgitavad elumajadest. Iga hinna eest tuleb vältida pikki varjulisi puisteid. Samuti soovitatakse vältida hoovipoolseid juurdepääse hoonetele või majatagustele terrassidele.

Liikumist saab kujundada maastiku kujundamise kaudu. Jalgtee ei tohi olla kääneline. Jalgtee äärne haljasala peaks tee turvalisust suurendama. Üldreeglina on jalgteeäärse haljasala laius vähemalt üks meeter. See tagab tee ühtlase valgustatuse ning vähendab varitsemisvõimalusi.

Väikeelamute juures võivad teid varjata aiad.

Parklad

Parklad tuleb paigutada võimalikult lähedale autoomanike elamutele, et nad saaksid seal toimuval silma peal hoida.

Välisvalgustus

Hea välisvalgustuse abil saab kaasa aidata kuritegevuse vähenemisele. Tõhus valgustus sisendab seaduserikkujasse tunnet, et ta on nähtav, seega kas kohe tabatav või suure tõenäosusega hiljem äratuntav.

Õnnestunult kujundatud valgustus rahustab, hajutab kartusi ja võimaldab ümbruses orienteeruda. Oluline on, et valgustus ei oleks pimestavalt ere ega tekitaks pimedaid nurgataguseid, mis võivad põhjustada lisaprobleeme.

Valgustuse planeerimisel on vaja arvestada valgustite tüüpe, nende valgusjõudu ja paigutust- et oleks tagatud valguse ühtlane jaotumine. Kui valgus langeb inimese näole, siis on võimalik teda ka kaugema vahemaa pealt ära tunda.

Sageli nõutakse kehtivatest normatiividest tugevama valgustuse planeerimist. Kuigi tugev valgustus võib sissetungijat heidutada, kutsub see esile ka Colditzi efekti ehk stressi tekitava valguskalkus, mis ei ole meeldiv. Oluline on aga, et elukeskkond oleks nii turvaline kui meeldiv.

Sobivaks valgustuse tasemeks on vähemalt 5 luksi kõrvaltänavatel ja 15 luksi elamukvartalites.

Kui tänavavalgustite paigutamise seisukohalt tekib konflikt sõidukijuhtide ja jalakäijate vahel, peavad eelistuse saama jalakäijad.

Monokromaatilised madalrõhu- naatriumilambid tuleks asendada kõrgrõhulampidega, sest need ei moonuta värve ja hõlbustavad inimeste äratundmist.

Fotoelektriliste anduritega lülitid on odavamad, kergemini hooldatavad ja töökindlamad kui aegreleega lülitid. Aeglülititega lambid võivad pika hooldusperioodi tõttu nädalateks rivist välja langeda.

Valgustite tüüp, paigalduskoht ja kinnitusviis tuleks valida nii, et neid oleks lihtne hooldada. Üksik tugeva valgusega lamp end alati ei õigusta. Parem oleks paigutada samale alale mitu väiksema võimsusega lampi, mis valgustavad ühtlasemalt.

Haljastus

Haljastus muudab elukeskkonna meeldivaks ja sõbralikuks.

Hooletusse jäetud haljasalad jäävad sageli rüüstajate meelevalda ja sealt leiavad varju seaduserikkujad, mistõttu ei tohi haljastus varjata jalakäijate vaatevälja ega luua huligaanidele varitsuskohti.

Jalgteeäärne haljasala peaks olema turvaline, laiusega kuni 1 meeter, mitte segama valgustust ega pakkuma varjumisvõimalusi.

Haljastus peaks olema astanguline: kõrgemad puud majade lähedal, madalamad puud või põõsad vahepeal ja väikesed puhmad kõnnitee lähedal.

Tuleks vältida kõrgete puude ja põõsaste istutamist kohtadele, kus need varjavad välisukse juurde viiva tee ja sissekäigu, sest kõrge tiheda puu või põõsa varjus saab sissehurdja märkamatuks toimetada.

Turvalisuse seisukohalt peaksid puude oksad algama 1,5 meetri kõrguselt, puudele oleks parem kui võra algaks 2,5 meetri kõrguselt.

Ronitaimede oskusliku kasutamisega saab takistada seinte sodimist. Oluline on sobiva istutusmaterjali valik. Puude- põõsaste ellujäämisele aitab kaasa, kui kaasata haljastustöödele kohalikud elanikud. Jalgradade ristumiskohtadele ei ole soovitatav istutada väga väikeseid puid ja põõsaid, kuna sellises asukohas on neil suur oht räsitud saada. Nimetatud paikadesse sobib suurem istutusmaterjal, kasutada võiks näiteks astelpaju, kukerpuid, viirpuu liike. Okkalisi liike võib istutada ka otseteede sissetallamise

katsete vääramiseks, samuti õrnamate puude kaitseks, piirdeaedade ja maastikukujunduseelementide kaitseks jms.

Nende nn. vandaalikindlate liikide istutamine ei tarvitse aga lahendada kõiki probleeme, vaid võib tekitada hoopis uusi: nad koguvad prahti, rebivad puruks möödakäijate riided, tekitavad vigastusi lastele.

11. 4. Eluruumide turvalisus

Fonolukud

Kaasaegne tehnika pakub majavaldajatele mitmeid võimalusi oma maja ja selle elanike turvalisuse kindlustamiseks.

Üht fonolukusüsteemi on proovitud kasutada ka mitme maja peale, kuid praktika näitab, et mida vähem eluruumi üks süsteem teenindab, seda paremini see töötab. Teisest küljest tagab süsteemi laitmatu funktsioneerimise tema kasutamise ja hooldamise hõlpsus.

Fonolukust ei ole sageli kasu esimese korruse elanikel, kelle põhimureks peaks olema akende ja uste kindlustamine.

Videovalvesüsteemid

Vandaalide tegutsemise ohjeldamiseks on võimalik paigaldada videokaamerad, mille monitori tuleks pidevalt jälgida, et seaduserikkumisele õigeaegselt reageerida. Kohtades, kus harva liigutakse, saab kasutada liikumisele reageerivaid andureid, mis lülitavad automaatselt sisse seda kohta jälgiva kaamera.

Salvestusseadme abil on võimalik teha sissetungijast hetkejäädvustus ning sellest vajaduse korral lisakoopiaid, et sissetungijat identifitseerida. Tuleb aga märkida, et turvakaamerad seaduserikkujaid ei pidurda. Kui kaamerad ei ole läbimõeldult paigaldatud, on neid hõlpus kinni katta.

Komplekssed turvameetmed

Fonolukk ja valvemonitor pole mõeldud otseselt turvamiseks. Nad võimaldavad vaid sissepääsu kontrolli all hoida. Turvalisuse täielikumaks tagamiseks on soovitav kasutusele võtta ümbrust jälgivad kaamerad ja tugevdada uksi.

Turvaseadmed üksi ei vähenda kuritegevust ega sisenda inimestesse kindlustunnet, sest neid võib lõhkuda või varastada.

Et selgitada välja, millised ehituslikud lahendid ja tehnilised turvameetmed on kõige tõhusamad, tuleb täpselt hinnata kõiki turvavajadusi, sest universaalseid lahendusi ei ole olemas.

11. 5. Eluhoonete turvaplaneerimine

Planeerimise põhimõtetest

Uue hoonestusala planeerimisel järgib arhitekt kolme olulist põhimõtet:

- tagada elamu ja selle ümbruse maksimaalne jälgitavus;
- soodustada sissepääsude ja teede projekteerimisega naabruskondade tekkimist;

- tähistada selgelt üldkasutatavate alade ja eravalduste piirid, et tekitada elanikes omanikutunnet.

Plaanid, kus elumajade fassaadid on vastakuti, tagavad hea loomuliku jälgitavuse. Majadevaheline liiklus on sel juhul tõkestatud ja tänavast kujuneb ühiskasutusega ala. Tänavate turvalisus tagatakse projektlahenduste kaudu. Mootorsõidukite osakaalu liikluses vähendatakse näiteks nii, et nende juhte sunnitakse liiklusvoolu reguleerivate ja sõidumugavust häirivate takistuste abil kiirust vähendama ja rohkem teiste liiklejate, eriti jalakäijate, jalgratturite ja ratastooli kasutajatega arvestama.

Liiklust saab rahustada ka sel moel, et ümbruskonda rajatakse uusi haljasalaid.

Sõltuvalt elurajooni iseärasustest võib kasutada erinevaid lahendusi või nende kombinatsioone.

Eravaldused

Ühiskasutusega ala ja eravalduse piiriks ei pea tingimata olema mingi rajatis, kuid see peab olema selgelt märgistatud. Ühiskasutusega ala ja eravalduse piir peab olema turvatud.

Eesaia ja tänav vahelisel joonel võiks olla vöökõrgune piire. Kõrgemad tarad on näotud ja piiravad väljavaadet. Fassaadiesised piirdeaiad aitavad nii lastel kui täiskasvanutel vahet teha, mis on ühiskondlik, mis eravaldus.

Krunti piiravad külgtarad võivad olla kõrgemad, elamu lähedal isegi 2- 3 meetrit. Kus külgtara kulgeb piki teeäärt või piirneb tühja krundiga, tuleb olla valduse kindlustamisel eriti hoolikas. Lisaks piirde ülaosa külge kinnitatud võrele on võimalik istutada selle ette ka teravate okastega põõsaid.

Maja projekteerimisel tuleb arvestada ka näiteks prügivedajaga või arvestite kontrollijaga. Arvestis peaks olema kohtades, kus neid saaks lugeda ilma majja sisenemata ja nii, et isik, kes seda teeb, oleks nähtav.

Eramu turvamine

Majafassaadide kujundus ei tohi väljavaadet takistada ega varjata. Hea väljavaade oleneb akende kujundusest. Ühekorruselise maja fassaadil tuleks vältida väikseid kõrgel asetsevaid aknaid, samuti lainelise, muustrilise, jää- ja mattklaasiga aknaid.

Ei soovitata sügavaid ukseorvasid, sest need võivad pakkuda sissetungijale varjumisvõimalust. Sissekäik ei tohiks olla eraldatud, sest siis on seda keerulisem kaitsta. Veranda pakub võimaluse sissetungijal varjuda ja maja ukse kallal segamatult tegutseda. Tuleks vältida ka klaasitud uksi ja ukse kõrval asuvaid aknakesi, mille purustamisel on võimalik ust seestpoolt avada.

Uks, ukseraam ja –hinged, kinnitused ja lukud peavad olema tugevdatud.

Tuleb vältida detaile, mida oleks võimalik kasutada ülakorrusele ronimiseks. Näiteks tuleks prügikonteinerite ja kütusepaakide asukoht ses suhtes hästi läbi mõelda. Tähtis on

ka piirdeaia kaugus hoonest, trepikodade ja rõdude lamekatuste ning vihmaveetorude asend.

Turvalisuse seisukohast on vajalik, et seinad oleksid maapinnast kuni 2,5 m kõrguseni siledad.

Sissepääsu turvamine

Põhimõtteliselt sõltub iga ukse ja akna turvalisus nende tüübist ja konstruktsioonist, lukumehhanismi tugevusest ja töökindlusest, ukseraamide kinnitusest ning ukse klaasitud osadest. Ukseklaasid ei tohiks asetseda lukkude läheduses, kui see on aga nii, siis peavad ukseraam ja hinged olema tunduvalt tugevamad ja klaas ise purunemiskindel.

Ukse kaitsevahendid peavad olema tugevad, töökindlad ja vastupidavad, et kannatada välja nii tugevat löhkumist kui ka igapäevast hoolimatut kasutamist. Sama kehtib akende kohta.

Kui soovitakse paigaldada häiresüsteeme, siis on parem kui need oleksid eri tüüpi, et ühe süsteemi rikkumise tõttu ei peaks kannatama kogu naabruskond.

11. 6. Ehitustööd

Tööde planeerimine

Kui elamukvartali turvaprobleemid on koostööd omavalitsuse ja teiste asjaomaste organisatsioonidega välja selgitatud ja vajalike meetmete kasutuselevõtt otsustatud, on tähtis et planeeritavad ehitustööd neid meetmeid toetaksid.

Tööde käigus võib tekkida vajadus plaane muuta või täiendada, seda tehakse sel juhul eelnevalt elanikega konsulteerides.

Tööde kvaliteet

Turvaprojektides tuleb erilist tähelepanu pöörata materjalidele, mis peaksid olema vastupidavad, kergesti hooldatavad ja asendatavad. Ehitustööde käigus tuleb jälgida, et töövõtja kasutaks ettenähtud materjale ning et iga uus detail saaks korralikult ja kindlalt paika.

Ka kõige tugevam lukk ei takista kurjategijat, kui uste ja akende raamid on pehkinud või viletsa konstruktsiooniga.

Viletsasti paigaldatud turvaseadmed võivad tekitada kasu asemel kahju.

Turvalisus ehitusplatsil ja selle läheduses

Ehitustööde ajal võib elamukvartalis tekkida turvalisusega uusi probleeme, mistõttu tuleb sel ajal rakendada lisameetmeid. Välitööde ajal peab ka töövõtja hea seisma selle eest, et kõrvalised isikud tööde piirkonda ei pääseks.

Ehitusplatsid tõmbavad ligi igavust tundvaid noorukeid. Seetõttu tuleb jälgida, et seadmeid ja ehitusmaterjale kasutataks sihipäraselt ning et need ei oleks kõrvalistele isikutele kättesaadavad.

Praht tuleb esimesel võimalusel ehitusplatsilt ära vedada. Kui ehitusplatsil valitseb korralagedus, kasutavad seda kohe ära kurjategijad ja vandaalid. Kiviprahti saab kasutada akende puruksviskamisel, värvid ja tsement võivad muutuda laste mängumaterjaliks. Lauavirnad ja puidujäägid kõlbavad lõkke tegemiseks.

Kui ehitusel kasutatakse alltöövõtjaid, peavad piirkonna turvalisuse küsimused ning töövõtjapoolsed kohustused ja vastutus kuuluma töölepingu tingimustesse.

Ehitustööde piirkonna eraldatuse peab tagama 2,4 meetri kõrgune plank, mille ülaosas on okastraat, plangu sees silmade kõrgusel aga vaatepilud. Soojak peab olema sellisel kõrgusel, mis võimaldab sealt platsil toimuvat jälgida. Soojaku kaugus piirdetarast on soovitatavalt vähemalt 915 mm. Soojaku uks, seinad ja lagi peavad olema piisavalt vastupidavast, näiteks 18 mm vineerist. Aknad peaksid olema purunematust klaasist või varustatud lukustatavate metall- kaitsevõrede või luukidega. Öine valgustus peaks olema selline, et platsil oleks kõik nähtav. Seadmed, sõidukid, pumbad jms. tuleks paigutada nii, et kõrvalised isikud neid kasutada ei saaks. Tööriistu tuleb hoida kappides või kastides, ehitusmaterjal peab olema virnas. Suured, rasked seadmed tuleb selgelt märgistada.

Ehitustööde lõpetamine

Tööde lõpetamise ja elamu üleandmise vahelisel ajal valitseb oht, et elamus võidakse toime panna lõhkumisi või vargusi. See võib juhtuda vaid mõne tunni jooksul. Seetõttu peavad elanikud sisse kolima kohe pärast ehitustööde lõpetamist. Juhul kui see ei ole võimalik, tuleb rakendada turvameetmeid.

Oluline on elanikele selgitada- kuidas töötavad turvaseadmed, et nende teadmatusest neile endile kahju ei tekiks.

KOKKUVÕTE

Turvanõudeid arvestaval projektil on oma osa kuritegude ärahoidmisel, kuid arvestada tuleb ka niisuguste asjaoludega nagu tööpuudus, vaesus, sotsiaalsed pinged ja elamute halb hooldamine.

Ühiskondliku turvalisuse probleemidele lahendusi otsides peab arvestama ka asjatundlikku halduspoliitikat. Ühiskondlik turvalisus on nii keeruline probleem, et seda saab lahendada vaid komplekselt ning üksnes elanikelt saadud teabele toetudes ja neid otsuste langetamisse kaasates. Need otsused peaksid muu hulgas puudutama ka noorte- ja tööhõiveprobleeme. Sel moel kogukonda konsolideerides areneb mitteametlik ühiskondlik kontroll tasemeni, mis võimaldab ohjes hoida ka kuritegevust.

12. MUUD SEADUSEST TULENEVAD KINNISOMANDI KITSENDUSED

- Hoonete ja mahuliste rajatiste ehitamine või nende ümberehitamine naaberkinnistutel on reguleeritud tingimustega, mis tulenevad projekteerimis-normidest EPN 10.1.
- Tehnovõrkude ja –rajatiste rajamisel kehtivad Asjaõigusseaduse § 158 sätted tehnovõrkude- ja rajatiste kohta.
- **Põhja- ja pinnavee kaitse sanitaarkaitsealal on majandustegevuse kitsendamine kinnisasja kasutamisel veeseadusega ning asjaõigusseadusega ettenähtud juhtudel ja ulatuses.**

Koostas:

Kaie Enno
arhitekt- planeerija

Lea Vaher
keskkonnaekspert